

NAMO

Komandiruotėje Lenkijoje ji telefonu iš tėvo sužinojo, kad mamą prieš savaitę staiga operavo. Tik po trijų dienų pavyko parsigauti į Vilnių. Tą patį rytą sėdo į traukinį namo.

Aukštoje reanimacijos lovoje, rodė, guli ne mama. Duktė vos atpažino ją – pusnuogė, su negražia burnos kiauryme. Atbukusi nuo skausmo, infekcijos apnuodytomis smegenimis, pasakojo seselė, prieš operaciją lovoje ji prašė nuauti purvinus batus, išvaikyti palubėj muses, dūmus, taisė vietą šalia savęs tėvui. Dabar, po operacijos, jau lyg po krikšto guli su kūdikiškais ligoninės marškinėliais iki juosmens, surištais už nugaros, nuskustais gaktos plaukeliais, gelsvu bandažu apvytomis blauzdomis. Tik antra savaitė taip ir nebesugrįždama į save, nors gydytojų ir „padaryta, kas galėta“.

„Kokios prognozės? Tokiais atvejais – jokių, – motiną operavęs jaunas žilas chirurgas išduobtais kelių keliais nepaėmė šimto dolerių („O gal jūs bankininkė?“). – Vegetacinėje daržovės būsenoje žmogus gali išgulėti kelerius ar net dešimt metų, paskui – iš naujo mokytis vaikščioti, kalbėti. Gali ir visai neatsibusti. Tada funkcionuoja širdis, plaučiai ir visa kita, bet smegenų žievė jau būna mirusi. O jos – labai silpna širdis. Niekas nežino, kiek tas motoriukas temps...“

Pasilenkusi virš nusmailėjusios nosies, duktė gauda menkiausią kvėptelėjimą, bet jo kaip ir nėra. Reikia įsidrąsinti, kad nubrauktum nuo kaktos prakaito kruopas, šaltas kaip požemio vanduo. Gyslotas kumštukas ir kadaise – kapojant žabus – įskeltas nykštys, panašus į bulviuką, – tai dar iš namų, visa kita, taip pat ir neatpažįstamas veidas – ligoninės.

Staiga už stiklinės pertvaros – kriokimas, lyg ant šachmatinių grindų lauk būtų verčiami viduriai. Koridoriumi iš stiklinių gardų potekom jau skuba seselės ir daktaras, tas pats kimus budinčio chirurgo balsas, rytą kalbėjęs su ja telefonu, užklupęs iš už nugaros, šurkščiai paprašo pasišalinti. Tyliai išeidama su prairusiais sūrmaišiais ant žieminių batų, ji girdi grumtynių triukšmą, daktaro komandas. Tai taip, pasiraitojus rankoves, iš mirties nagų plėšiama gyvybė, pamano apdujusi. Tik jos mamai – viskas vis vien.

Į tėvų namus priemiestyje, kur buvo vienas tėvas, ji atvažiuoja pusiaudienį. Už padūmavusio miško liko purvino sniego pusnys šaligatviuose, ligoninė ant kalno kaip fabrikas. Sustoja prie vartelių. Namas su yrančiu kaminu ir piliarožių stagarais pasieny – pilkšvai violetinėj pusny. Užpustyti mediniai laiptai veda į daržus prie šiltnamėlio grobų. Išžargstyti pomidorų kuolai, sniege pajuodusi kopūsto gūžė. Ant vielos virš svarainių – mamos padžiauti skalbiniai, sukaulėję nuo šalčio.

Sunku pareiti namo, kai gėlių lysvės kūpso kaip apsnigti kapų kauburėliai. Į letargą nugrimzdusiam kieme apie jos sugrįžimą garsiai ir džiugiai paskelbia Tuzikas, kaip kulka iššovęs iš būdos. Tas senas kvailys – ką jis jaučia? – unkščia netverdamaš savam kaily, gerinasi ant šlapimu išgeltoninto sniego.

Išgirdęs bruzdesį ateina pasitikti tėvas. Taip ji ir manė – apžėlęs, apsmukusiom, regis, šlapiom kelnėm, per tą savaitę įsigąsdinęs visų, o labiausiai – savęs. Jie tylėdami suduria garuojančias burnas.

Staiga apsnigtuose Linksmės miškuose – eglės iš tolo kaip kryžiukai – nuo aštraus melekėlio nutrūksta medšarkės riksmas. Ji krūpteli. Taip čia viską ir įsivaizdavo: sniegas, ledas, išretėjęs oras beveik be deguonies traukia odos poras. Palei sandėliuką kažką įrijusi vemia katė.

Ji atvažiavo padėti tėvui išbūti – gydytojų, profesoriaus, net viso konsiliumo galios jau buvo pasibaigusios ir dabar jau Viešpats sprendė, kas darytina toliau. „Mes neką tegalim, bet mudviem reikia laikyti surėmus pečius“, – žiojasi sakyti tėvui, bet jis jau mina kaliošais į virtuvę. Klūpo tarp žabų

ant vieno kelio, pro geltonus dūmus šviesdamas suodina kulnimi, kuria pečiuką. Iš jos, suprask, jam nieko nereikia.

Ką gi. Kai senukams dantys byra jau be priežasties ir nebesilaiko šlapimas, reikia kantrybės. Ji numeta ant stalo polietileninį maišelį su apelsiniais ir kiviais ir svečio žingsniu pereina koridorėlj. Didžiuoju pirštu stumteli duris į kambarėlių dumsą. Svarbiausia – nedegti šviesos, kad nesuspragėtų įdrėkusi prieblanda ir nepradėtų lįsti laukan visokie fantomai.

Dumsoje sudūluoja daiktai – jau gyvenime po gyvenimo... Tėvo „Singer“, pensininkė, uždengta dryžuotu impilu. Duktė stumteli adatą į adatinę – metų metais badytą vyšninę aksomo širdj. Nepaklota tėvų lova kvepia senu dūmu ir „tigro tepalu“ nuo sąnarių. Ant palangės sėklinių agurkų kokonai – pastėrsti pirštus sukišęs į pelėsio pūkelius. Visur įsismelkęs dūlėjimo garsas, sakytum, plonyčiai šereliai skrebentų į podėlių ir ryšulėlių tamsą.

Į ką pavirsta senukų gyvenimas, kai visi didieji darbai jau nudirbti, o vaikai – palikę namus? Į raštelius lentynose: „Antano drabužiai“, „Mano apatiniai“; į vaistų lėkšteles su popierėliais „Ryte“, „Per pietus“, „Vakare“. Megztiniai, kojinės, dokumentai, laiškai – viskas suraišiota į klumšelius, kad būtų lengviau orientuotis kas kur, nes kasdienybė – vis klaidesnis labirintas, dažnai be išėjimo. Be švieselės jo gale. Gyvenimas čia apsuko ratą ir kaip prieš penkiasdešimt metų atsikraustant – vėl sugrįžo į ryšulius. Tik tada juose buvo pradžia, o dabar – pabaiga.

Tada, tuoj po karo, languotų skepetų ryšuliai atkeliavo į šį Kauno priemiestį iš Suvalkijos kaimo dviem zisais. Viename buvo iš amerikono pirкта ožka (keturi litrai per dieną), kitame – deglas paršiukas, visą kelią maiše muistėsis tėvo tarpkojy. Dar vieną paršelj bulvių maiše atnešė mamos pusbrolis, iššokęs iš specialiai pristabdyto prekinio traukinio. Iš nebrangiai pirktų, nes vogtų sielių pradžiai suręstas dviejų kambarių „sandėliukas“. Virtuvės tapetai – *Tiesa* ir *Valstiečių laikraštis*, klijai – iš bulvių krakmolo išvirtas kleisteris, į kurį tuoj kolonijomis įniko juodi vabalai. Pirmoji klientūra – vyras permatomomis ausimis ir nosies šnervėmis, siūdinęsis kostiumą savo paties šermenims. Be kišenių („Kam po žeme kišenės, o juo labiau – pakaba?“). Ant „sandėliuko“ sienų pakibę vyriškų kelnų lekalai iš rudo vyniojamojo popieriaus su užrašais „Priekis“, „Užpakalis“ ir sudėtingi siuvamų paltų „mechanizmai“... Gal kad tokia buvo mada, o gal kad žmogus anais laikais kainavo tiek, kiek aliumininis šaukštelis, tėvas negailėdavo vatos drabužio pečiams ir krūtinei – į siuvėjo namus atėjęs eilinis norom nenorom išeidavo tūzas... Dar tėvas dirbo kareiviškų švarkų ir milinių siuvykloj pas poną Finkasevičių. Iš antros algos – „duonpelnys“ – manekenas drobinu torsu, stovėdavęs priebuty už kibirų.

Ir, žinoma, velniava su mokesčių inspektoriais. Iš pradžių vienas, paskui kitas, dar budresnis. Nuo Poliakovo tėvas, „valstybės apgavikas“, slėpdavosi spintoj tarp mamos suknelių, nes naktimis vertėsi neteisėta privačia praktika – „rengė kaimynus“. Kai į spintą įlįsti nesusėdavo, sodindavo tą Poliakovą po fikusu ir girdydavo slyvų užpiltine, kad „kelias nedulkėtų“. O dar Bobkis iš vykdomojo komiteto skundo pėdsakais dėl namelio statybos legalumo. „Specialusis tardytojas“ iš Kybartų. Tėvas viename saugumo būstinės kambaryje, mama – kitame, klausimai tie patys: „Kodėl išvykot iš kaimo?“ ir „Kur buvo bunkeris?“ Ir tas suktas: „Mes žinom, kad jie pas jus neužeidavo pastaruojų metu, bet gal jie yra lankęsi kiek anksčiau?“ Prieš uždarant duris iš kitapus, duodami pasirašyti popieriai. Mama – kaip visada nuovoki – patikrindavo, ar po apačia nėra antro – tuščio – lapo. Profesionalams – juoko net atsilošus.

Skundus visoms toms instancijoms rašė „savas kraujas“ – tėvo pusbrolis, kiek ankstėliau įsikūręs čia pat, už ežios. Per iškilusią mūro tvorą į daržą šiapus slapčia būdavo mėtomos stiklo šukės ir šuns „grankulkės“. Mamai, „banditų išperai“, į nugarą sviestas akmuo. Broliams, tada dar vaikams, iškrypę stuburai, nes plytas namui statytis reikėdavo atsinešti ant kuprų iš gatvės – į kiemą įvežti pusbrolis

neleido. Ir t. T. ir t. t. Bet mažam vaikui dažniausiai įstringa ne dramatiški sunkmečių momentai, o visokie niekai... Tėvo sėdėjimas po jazminu su apsiuvama kelnų klešne, prie apatinės lūpos prilipęs siūlo galiukas (nuo tada visam sode pasisėjo adatos – po daugelio metų svetimi žmonės, apsigyvenę čia, vis atkasinės jas kaip surūdijusias karo laikų kulkeles). Arba: plonytės prisegamos kojinės su siūle, tvarkingais ritinukais sudėtos batų dėžutės; pagal anų laikų madą išskėstais pirštais ant motinos (ir tėvo) kaktos spaudžiamos plaukų bangos; suknelių spintos aromatas. Glotnų lyg šlapią anglišką šilką atsiuntė dėdė Aloyzas, mamos brolis iš Kanados, per karą pabėgęs į Vakarų (mirė vėly vakarą Toronto metro nuo širdies smūgio, po antkapio lenta pavožtas šalia dvylikamečio anūko). Suknelės buvo sugėrusios odekolono „Landyš“ iš tamsiai mėlyno buteliuko su gumine pulverizatoriaus pompele, kremu „Liubimyj“, bažnyčios smilkalų kvapus.

Aloyzas seniai mirė, o mamos suknelių šilką pakeitė suskrudintas štapelis ir šilta flanelė. Į laikraštį įsuktas ir skalbinių segtukais susegtas žieminių aulinukų paketėlis.

Kiti spintoje kvapai.

Į ką pavirsta senukų gyvenimas, kai iš namų jau seniai išėję vaikai? Į siūlų kamuolius iš kandančios vilnos kojiniams, į sumuštinio likutį, uždengtą lėkštele, į naktipuodį išdaužtu emaliu po lova. Regis, į vis paprastėjančius dalykus. Bet jie tik iš šalies paprasti, o iš vidaus... Po tuos klumšelius ir ryšelius tenka brazdėti dieną naktį, ypač naktį, kai reikia žūtbutinai įsitikinti, ar polietileniniam maišely tebera vokas, o tame voke – dar vokeliai su tremtinio ir pensininko pažymėjimais. O dvi šimtinės sūnaus atsiųstų Anglijos svarų, slepiamų čia po kilimu, čia kiaušinių lukštuose? O trijų hektarų žemės nuosavybės dokumentai – ar jie gerai paslėgti po deginto medžio Rūpintojėliu, tokia kilogramine kultuve – tai vis nepraktiškos vyriausiojo sūnaus rašytojo dovanos. Dar tos apdulkėjusios kartoninės dėžės ant spintos ir už bufeto, kurių turinys (neišpakuotas kiniškas termosas, siūlų šeivos, triacetato atraižos portjeroms ir kt.), kauptas metų metais, jau kiek ir prisimiršęs, nes jam vis dar ne laikas – ten viskas ateičiai. Geresniam laikui. Tik jis paprastai niekada neateina – „čia ir dabar“ suvalgo, kas tavo būna geriausia.

Taip, gyvenimas čia jau apsukęs ratą. Gal todėl, kiekvieną kart atvažiavus, – vis daugiau fetišų: geltona folija išpuošta Švenčiausioji Pana ir Nukryžiuotasis, įstatytas į laikraščio gniužulą majonezo indely, nučiupinėti *Vickos Ivankovič regėjimai*. Nes jau patikimiausia tikėtis ne žmonių, o „tiesioginės“ pagalbos. Žmonės nepatikimi. Apmauna vidury šviesios dienos. Kaimynai pavogę aliumininių puodų dangčius, naują grėbliuką... O savi vaikai...

Jautrus išbalęs paauglys su virpančiu Adomo obuoliu ir Arno Roseno balsu, gamtininkas, daręs herbariumus ir žiedavęs paukščius, paskutinėje mokyklos klasėje įstabiai vaidinęs Julijų Janonį, o vėliau talentingai startavęs literatūroje – „sugriautos psichikos“ antros stadijos „isterinis alkoholikas“. Nepaliaujamas rankų tremoras... Kai ūsuota gydytoja, mačiusi visokių „personažų“ – šopenhauerių ir brajanų adamsų, – psichoneurologinėje ligoninėje jam liepia ištiesti ir palaikyti rankas, jis ne visada pajėgia tai padaryti ir uždarytas pasilieka dar savaitei. Namie, kad išpirktų savo – be kaltės kalto – kaltes, kapoja malkas ir nešioja anglis – už lovą ir valgį dirba padieniu darbininku senukams tėvams, nes jau treji metai nebeturi nei darbo, nei namų. Vakaraus paupiu – pasroviui ir prieš srovę – išvaikšto nerimą. Paskui kokius du mėnesius – ramu... Bet kai vieną dieną ima tikrinti, kuri čia durų rankena tvirtesnė, jį ir vėl išgabena. Alkoholiko vyro išsižadėjo žmona, keturiolikametė podukra motinai seniai įkalė į galvą: „Jį gelbėdamos, mes tik darom meškos paslaugą, nes jo toks likimas. Pagalvok – kam mums tas tinginys, ir dar diabetikas. Juk kada nors jam vis tiek nupjaus koją.“ Kadaisė didelių planų kupinas jo gyvenimas virto mažu kilnojamu, telpančiu į „Reebok“ krepšį. „Kai išgyveni save iki dugno, daiktų reikia vis mažiau.“ Visi, kurių jam dar reikia, – šiame kambaryje. Akordeonas „Weltmeister“ kelios knygos. Nė vienos grožinės (išgalvotų istorijų nebereikia, nebent nutvilkančios autentikos, bet

tokios niekas neberašo), tik *Lietuvos miškų paukščiai*, *Vabzdžiai*, *Ispaniskij risunok ot El Greko do Goji*, *Drezdeno galerija*. Ties El Greko „Diena“ ir Koredžo „Šventąja naktimi“ su šviesos stebuklu tvartelio tamsoje – skirtukai. Tik jie irgi iš anksčiau.

Ant lentynėlės – prožektoriukas be vidurių, antras – mažytis, cigaro formos – telpa delne. Žiūronai „Olympus“. Visada mėgo tokius daiktus – gerą optiką. Lizdelis su kėkšto kiaušinėliais, parsivežtas iš kadaise turėtos sodybos. Kiaušinėliai tušti, į orą pakyla nuo kostelėjimo. Polietileniniam maišely tarp lazdynų riešutų is Linksmės kalno ir akmenukų iš Karklės – klonozepamas ir rodedormas. Insulinas... Drabužiai, kojinės, apatiniai, susitrynę nuo vyriško grumdymo pustuščiam dubeny – irgi jau apsukę savąjį ratą ir sugrižę į tėvų podėlius – senutei mamai skalbti ir taisyti...

...Vidurinysis brolis, verslininkas, kadaise su studentų būriu išmaišęs Altajų (sesuo tada dar buvo maža mergaitė), grįžo su bravūrišku kedrų riešutų maišu ant peties ir sombrero; ant jo atbrailų – išsimainyti metaliniai ženkleliai iš visų Tarybų Sąjungos vietų. Brolis tapo geru inžinieriumi racionalizatoriumi, padarė išradimą, gavo diplomą. Tačiau pirmaisiais Laisvės metais, kai išsimokslinusios galvos tapo neberekalingos, neteko darbo. Mąslus, bet neverklus, ėmėsis smulkaus verslo, kurį tuomet skatino kiekviena į valdžią atėjusi partija, – iš pradžių broilerių, kurie išgaišo, paskui „nebrangios antros jaunystės buitinės technikos“, galiausiai odų, kurių priraugino visą konteinerį, – jis per neatsargumą galvą palydėjo kažkur Rusijoje, Permės srityje. Niekas tiksliai nežino kur. Likimo ironija: protinga galva mainais į kailines kepures, kurios, pasirodo, buvo net ne jo. Liko tik sombreras, skolos, altorėlis ant komoduko su gipsine Marija ir žvakute. Ir kasvakarinė „Jėzaus peties žaizda“ („Buvau badomas su dygliais ir 23 kartus peštas už barzdos, galvoje buvo 20 žaizdų, 110 erškėčių įdūrimų... Kraujo lašų, kuriuos aš praradau, buvo 28 430“). Gipsinės Marijos apsiaustėlis nuo tų ritualų aprūkęs, juodas. Visa tai tara, „kad jo kaulėliai ilsėtusi ramybėje, kad jų netąsytų po laukus išbadėję Rusijos šunys“ (mama). „O gal tas vaikas dar gyvas ir gyvena su kokia juočke“ (tėvas)? Abu žino – tai absurdas. Jei jų vaikas būtų gyvas, seniai būtų grįžęs neapleisti jų senatvėje.

...Užtat jauniausias – „sugramdukas“ – atėjęs į šį pasaulį nei šioks, nei toks, mėlynais nagiukais, iš kurio, atrodė, jau nieko gero nebus, – neprapuolė. Kai vyresnieji broliai jo klausdavo (žinoma, ne be piktos ironijos ir sarkazmo, nes patiems stigo šiais laikais būtino avantiūrizmo ir drąsos), ką gi tu – bekalbis, bemokslis, nebaigęs net mokyklos – veiksi pasidavęs į Vakarus, jis atsikirsdavo: „Anglijoj dresuosiu sakalus ir pardavinėsiu arabų šeichams, bet į Lietuvą, šitą skylę, nebegrįšiu.“ Negrįžo. Jau ketveri metai ne namie. Buvo teisus – mokslo jam ir neprireikė. Išvažiavo už skolintus pinigus, mito duona ir džiovintom slyvom, rūkė prie metro susirinktas nuorūkas, turėjo tik būtiniausių dešimties žodžių žodynėlį: „nešti“, „kelti“, „stumti“, „šluoti“ ir t. t. – dėjo svarą prie svaro, bet dabar jau turi kelias sąskaitas banke. Dirba stalium ir vadovauja „12-ai leiberių – ryžiniams, babajams ir nigeriams iš Ganos“. Angliškai kerta laisvai. Laiškai namo – trumpi ir reti, nes „sukti galvą“ – ne jam, be to, ir nėra kada. Užtat nuotraukas iš „muilinės“ siunčia puskilogramiais: stiklinis „Deutsche Bank“, kurį „pats“ statė, karalienės Viktorijos rezidencija nuo Grinvičo kalvos, kur prasideda planetos laikas, transvestitas bronzinėmis krūtimis, negriukas, čulpiantis nykštį parduotuvės „Safe-way“ vežimėlyje, ir t. t. Pats su statybininko drabužiais ir asmens identifikavimo kortele ant krūtinės tarp šimtų kompiuterių kojas užsikėlęs ant stalo su „paskutinio žodžio technika“. Povyza – kieto vaikino: štai savo purvinus „leiberio“ batus laikau ten, kur kostiumuoti biržos makleriai, atsilaisvinę kaklaraiščius, prakaituos dėl milijonų... Kai sesuo paskambino jam į Londoną pranešti apie nelaimę, jis prisipažino turįs problemų. Jei mirtų – dar galvotų („Londonas – ne Balbieriškis“), o čia – vis dėlto tik koma... Bet pasiteiravo, kurioj ligoninėj mama guli, žadėjo domėtis, jei reiks, atsiųsti pinigų ar vaistų.

Duktė ištraukia telefoną iš po tėvo vatinuko, jei skambintų iš ligoninės ar domėtusi Londonas.

Atsiremia kakta lango. Jis barba, kai pro šalį važiuoja traukinys. Už samanojančios mūro tvoros jau

avietynu virsta tėvo pusbrolio daržai. Pusbrolis mirė prieš dešimt metų – pūlinys iš kojos krauju nukeliavo tiesiai į širdį. Mama svarstė: eiti į savo amžino priešo laidotuves ar neiti. Sugėdinta vaikų, visgi nuėjo. Ir nesigailėjo. Sodybą našlė, penktoji žmona, itin pigiai pardavė šeimynai iš Prienų, ji kaip amaras nuo mažo iki didelio priglaudžia viską, ką tik kas šioje apylinkėje pasideda ne vietoje – kokią armatūros gabalą ar saulėj džiuštančius aliumininių puodų dangčius. Nespjauna nė į „vaflinį“ rankšluostį ant virvės. Bet iš šiapus tvoros, ypač šiuo metų laiku, jau lyg ir nebebūtų ką nešti. Ant plastmasinių banginio šonkaulių – polietileno skivyčiai. Sniege ruduoja supuvusių obuolių krūvelė – tėvo labdara juodiesiems strazdams. Jie čia nebailūs, daro ką nori. Greitai ant senukų galvų tūps. Lyg niekur nieko, matyt, pajutusi nevaržomą laisvę, atsikraustė ir akmeninė kiaunė. Tavo akivaizdoj ji stovi ant dviejų kojelių, stebėdavosi telefonu mama, palėpėj skuduruose palieka sušalusias išmatų „kulipkėles“. Pamažu čia viskas yra – baigiasi, tai yra grįžta į save, į pradžių pradžią. Ne, ne į tą ryšulinę, o į daug ankstesnę, mitinę, samanų rudumo (tokios rudos būna senos fotografijos). Į šaltį, ledą, ugnį, pelenus – pirminius elementus...

Lyg iš po žemių – tėvo pagalbos šauksmas!

Apkabinusi per pečius duktė kaip per karo dūmus išsiveda jį, leisgyvj, į kiemą... Suodina nosis. Kapituliavęs. Įveiktas šalčio ir pečiuoko dūmų.

– Giliai kvėpuokit, tėvuk, – tarp jos delnų kreta karšta jo galva. – Likom dviese, tai dabar turim laikytis surėmę pečius.

„Visai praradęs nuovoką, – šmėsteli. – Ir priekinių dantų trūksta... Tikras diedas... Na ne, kol čia viskas neužgangrenavo, turiu imti vadžias į savo rankas...“

Reikia tik susirasti mamos „joptvajuką“ – berankovius triušio kailinėlius, milo sijoną, žaliąją vilnonę skepetą.

Ji be jokio vargo įkuria pečiuoką. Apeina visus pašalius. Svarbiausia – jokių mistifikacijų. Daryt tik tai, ką reikia – išgrandyti prižėlusius puodus, pamerkti tėvo kelnes, vietnamietišku balzamu – „žvaigždute“ – ištepti jo karkiančią krūtinę, kol iš vidaus, pasak jo, ims pūsti šaltmėtinis vėjas. Lipnia juosta apklijuoti VEF 202 – išlūžusį langą į pasaulį, – vėl sugrąžinti šventąjį pusvalandį su avarijomis ir paros kriminalais. Tai ir bus jūdvių – „suremti pečius“. Ką kita jie gali?

Ji kaip svečias kyšteli galvą į palaikį šiltnamį: katės nagelių sudraskytas polietileno stogas, pro plyšius prisnigę, ant šonų lopai iš kartono dėžių lakštų su šiai tikrovei kosmiškai tolimais užrašais: „Pompadour. Vengerskoje šampanskoje“ ir „Conchita. Tropical citrus from Caribbean“. Sandėliuke, kur kadaise laikytas paršiukas, – kiaura balėja ir ketaus puodas be ausies. „Garažėlis“, pašiūrė, pakrypusi išeinamoji, nuo kraigo byrančių vynuogių – „Ivanausko rastinukų“ – išrašaluoti takai.

Ne, dar nepamiršta, kokie šio išaugto pasaulėlio kodai. Kaip prieš naktį čia reikia skubėti tarškinant kibirais (kiek tos liubos priemiesty – kelios vištos ir šuo su kate, užtat kiek turi būti brazdesio). Nešina šutintų bulvių ir perlinių kruopų kibiru, palinkusi į priekį su skaros stogeliu virš kaktos, garų debesy pati kažkokia mitinė, ji iriasi per kiemo tamsą į rūšį po namu, kur bulvių kapčių – sugalvok tu man! – žiemai įkurdintos vištos. Tik kai peržengia slenkstį ir graibo elektros jungiklio (dar nepamiršo, kur jo ieškoti?), visi kodai išnyksta. kažkas iš už nugaros suima ją už plaukų, atlošia į priplėkusią tamsą ir laiko tol, kol širdis nukrinta į pilvą ir baimė ima skobti vidurius. Išspjaunama lauk dar spėja durimis prisiverti pirštus...

Šaltis, speigas, naktis grūda stiklą, ir niekas čia tavęs nesiruošia gailėtis.

Vakaruose virš gelžkelio – įšalęs purpuras, topoliai su varnų lizdų juoduliais, šis vaizdas kadaise kaip adatas į panages varydavo ilgesį. Žūtbūt iš čia išsiplėsti. O dabar – sugrįžti. Tačiau nebegali, nes tu – nebe ta. Ir viskas kitaip. Ir tas gerai pažįstamas skausmas pakaušyje, kai žinai, kad niekada nebuvai ištrūkusi (niekas neištrūksta) iš optinio taikiklio, o kulka, lekianti per metus, jau seniai

prisivijusi. Skalpas nuplėštas?

Nejauti pirštų kaliošuose, veido po skaros stogeliu – toks šaltis. Bet juk tai ne šaltis. Tai miegas, antrinė tikrovė, iš kurios ištrūkti neturi nei valios, nei jėgų (nei noro). Lengvas paralyžius, kai myli, kenti, neapkenti, net bijai giliai vidun įtrauktomis nervų galūnėlėmis, t. y. kai metų metus nebegyveni. Esi, bet – nebesi. Kas tai?

„Jei tyčia prišalčiau ranką (ar liežuvį) prie geležies taip, kad reiktų atplėšti, gal – nubusčiau?“

Bet pirštus prišąla ne ji, o tėvas. Ir nė nejunta, nes turi ruoštis nakčiai: patiesti Tuzikui senas treningines kelnes (kad nuo šalčio nesukvailiotų) ir įpilti į dubenėlį „ubaginės“, paklebenti sandėliuko durų spyną, uždengtą tolio atraiža, atsinešti žagarų, slapčiom prasegus antuką ir dėl visa ko apsidairius nusišlapinti šiltnamy į skardinę su pjuvenomis, kur pavasarį mama diegia agurkus. Viską reikia daryti kaip visada.

Kaip du pagaliukai – vienas aukščiau, kitas žemiau – už sieto tvoros jie turėtų atrodyti iš tolimųjų reisų traukinio, kai jis pralekia pylimu, išgalastais ratų peiliais raikydamas bedugnės tamsą. Nutoldamas pavožia juos po violetiniu dangumi sodyboje – ištaršytame kuosos lizde. Ir staiga nežinia kokių jėgų katapultuojama iš tos antrinės tikrovės ji užuodžia šaltį, prisimindama jo tikrąjį kvapą. Tikrus visko – sniego, rūdžių, pjuvenų, medine piestele grūdamų pipirų, laurų, vanilės, muskatų kvapus... Suleistų dabar dantis į geliantį obuolį iš po vatinės antklodėlės sandely, kur kietai slūgso supelijusių plunksnų ir bičių pikio kvapas, o pro kumščio dydžio langelį pripustyta smulkausio sniego. Kaip tas Bitės Vilimaitės iškrypėlis geležtės veidu, įsidėjęs į burną geidžiamo berniuko paltelio sagą, atsikąstų į skritulį sulydyto vaško, išliežtų ant miltuoto cemento papiltą rašalą. „Noriu namo...“

Regis, jau jie ir apsiliuobę. Su šalčio tumulais į priebutį įleidžiama katė ir užrakinamos laukujės durys. Tėvas dar užkabina milžiniškus kablius viršuj ir apačioj. Šautuvo apsiginti jie neturi. Užtat guminis pagaikštis su švino rutuliuku ant galo Lietuvai atgavus nepriklausomybę jau visada atremtas priebučio kampe. Taip, jų gerai užsibarikaduota nuo šalčio ir banditų.

O čia, viduje, – nuo savęs?

Nuščiuvęs ir nusižeminęs tėvas kiūto savo įprastoj vietoj po rankšluosčiais. Beretė, ta vyskupiška kasdienybės mitra, kurią jis nusiima tik eidamas gulti, pagarbiai padėta ant kelio. Kol buvo šalta, visi daiktai ištuštėjusiuose namuose atrodė tolimi kaip nekūrentoje bažnyčioje. Dabar ir vėl arti, nes dusliai pokši pečiukas ir traška šiluma, gerdamasi į virtuvės orą – nekarštą vilną. Kampe, statinaitėje, paslėgti akmeniu jaukiai bezda kopūstai. Aplinkui triūsinėja duktė, ir jis nebevienišas. Tik tas gruzdesys krūtinėje: šalčio įpūsta sausa ugnis plečiasi, laižo alveolių šiaudelius, treškina bronchų šakeles, kol imi dusti. Bronchai, sako susirūpinusi duktė. Bet tai ne bronchai, jis net supyksta, nes geriau žino, – kas ten jo krūtinėje treška. Tai mirtis vaikšto – pirmyn, atgal. Lūkuriuoja. Neskuba. Įsikraustė ir dabar visada drauge. Kartu kasa sniegą, kartu šlapinasi šiltnamy į pjuvenas, kartu atsigula į lovą. Prieš aušrą prislenka taip arti, draugiškai atkišdama ūsus, kad jis turi keltis ir padaryti tamsoje tris yrius rankomis ir keturis kartus įtraukti ir išpūsti orą pro nosį. Tada ji – labai nenoromis – atsitraukia.

Jis beveik tikras: jeigu ją, jo senutę, mirtis pasiims su savimi, tai tik ne iš ligoninės, o iš namų (visus pasiima tik iš namų, nors mirštama dažniausiai ligoninėse), kur per tą savaitę, kol jos nebuvo, ji spėjo pavirsti – druska, vandeniui, visais namų apyvokos daiktais. Siuvimo piršteliu.

Daktarai sako: vilties mažai, bet reikia laukti. Jis – laukia. Tik kas ją, klajojančią tarp „čia“ ir „ten“, galėtų sugrąžinti? Kai žiūri iš taip toli ir iš taip aukštai, kaip ji turbūt dabar, daug kas atrodo kitaip... Vaikai jau išsibarstę kas sau. Kas gyvas, kas miręs. Jis – senas didelis Parkinsono apsėsta galva. Širdimi didumo sulig veršiuko – atsisako širdies raumuo. Maudžiančiais kiaušeliais – prostatitas. O

dar zvanas kairėj ausy... Kai taip išrūšiuoji save dalimis – ne kažin kas, nors visuma ir traukia. Naujus dantis – kompensaciją iš vokiečių už kastus apkasus, slėptą užsukamame stiklainy po balkiu, – rado ir per gerklę praleido jo vyriausias sūnus. Pragėrė kaip ir dingusiojo brolio paltą. Niekšelis.

Ir vis dėlto dabar, šią sunkią valandą, tėvui labiausiai trūktų kaip tik sūnų. Dukters, tokios lapės, norinčios skaityti jį kaip atverstą knygą, privengia. Be to, dukterį bet kada prisišauksi, ji, nors ir toliausiai būtų, – visada po ranka. O štai sūnūs... Vyriausias, Kazys, paskambinęs iš ligoninės – žinai jau kaip „Tėve mūsų“ – paprašytų ne duonos, bet cigarečių, pačių pigiausių, be filtro, nes cigaretės – dabar jo duona. O paskui: susimildami, paimkit mane iš čia. Čia suvežti nušašę, trenkti, surankioti iš griovių ir pakrūmių, degradai... O aš ne toks, aš – subtiliausių jutimų žmogus. Tokiems kaip aš čia perlaužia stuburą... Bet namo jį, – čia jau tėvas būna kietas, – pasiimti galima tik išgijusį. O jį tą, iki dugno išvalgantį ligoninės putros dubenėlį ir mandagiai prie vežimėlio su sriubos ir makaronų kibirais paprašantį dar, paskui per televizorių „drauge su visais taikiai žiūrintį“ poną Byną, jis atvirsta sunkiai. Sugniaužęs kumščius ir grieždamas dantimis, – nuolat pasiruošęs gintis, nors ir taip nuo jo visi laikosi atokiai. Arba jis štai, sako, visai „išjungia save iš tinklo“ – suka ant piršto metalinį karpuotą ratuką ir nei su psichiatrais, nei su jauna palatos gydytoja nebendruoja („Nė už ką iš savo puikybės nenusižemina iki savęs“, – Alkoholinių psichozių skyriaus vedėja). Nakčiai paslepia tą ratuką po pagalve arba suspaudžia delnuose tarp kelių – dėl jo užmuštų žmogų.

Bet kai pasibaigus gydymo kursui tėvas ir motina atvažiuoja jo pasiimti, jis pasitinka juos prie durų – jau „nekenksmingas nei sau, nei aplinkiniams“, plačiai šypsodamasis, papildnęs. Kitas žmogus! Sesutės liudijimu, iš pat ryto į polietileninį maišelį būna rūpestingai susikrovęs šlepetes, treningą, dantų šepetėlį (aštrių daiktų ten įsinešti neleidžiama). Išsaugotas aukso vertės cigaretės išdalija tiems vargšams – „ligoninės kamščiams“. Nes jis pats čia pateko per apmaudžią klaidą. Jo diagnozė visai kita – unikali. Ir tik jis pats ją gali nusistatyti. Čia pat išbučiavęs motinai krumplius, kимиu balsu (jis jau nebetiktų Juliui Janoniui) pasižada niekada daugiau nekelti rankos. Nei prieš ją, nei prieš save. Jei reiks – koduosis. Bet to ir neprireiks, nes nuo šiol jis pats kontroliuos situaciją...

„Iki kito karto. Minkštapautis, bevalis, – atlaidžiai, su meile galvoja tėvas, – bet jo jautriausia širdis.“

Kiečiausią, matematiko, galvą turėjo vidurinytis – Povilas. Tačiau vieną dieną jis dinga. Policijoj jiems padėjo tuo, kad patarė nesistebėti: daug kas dabar išeina iš namų ir negrįžta – toks laikas. Būrėja prie Vilniaus, pas kurią jie eilės laukė dvi savaites, už „Jacobs“ pakelį siūlė patikrinti, ar į kurį nors pagalvį neįsiūtus raudonas raištelis. Per pažįstamus susirastas ekstrasensas kelias minutes sėdėjo užsimerkęs ir sąsiuvinio lape užrašė jų sūnų matęs „vertikaliame stovyje“. Policija su milicija dar kurį laiką susirašinėjo, bet veltui Byla baigta. Arčiausiai savo vaiko buvo tik motina, dukart susapnavusi jį nuogą už baltos paklodės, šiaudinėm lūpom šnabždantį: „Man šalta...“ Tačiau sapne juk dažniausiai nesusiproti nutverti siūlo galo, išklausti, kas ir kaip. Prieš sūnaus dingimą ir jis sapnavo, kad iš karvės mėšlo daro papločius. Kad būtų tada žinojęs...

Sakoma, Laisvės metai, kaip karas ir pokaris, susirinko ir dar renka savo aukas. Vyriausiasis, vidurinytis... Bet jiems dar liko trečiasis... Šis tikrai turėtų paskambinti, nes vienintelis neprapuolė. Iš pradžių Italijoje – prie picų, dabar Anglijoje – prie statybų. Kad tėvai neilgtrukus Londone valgys anglišką bekonieną su pupelėmis ir dairysis pro dviaukščio autobuso langą į Bakingamo rūmus, rašė ką tik nuvažiuavęs. Neberašo seniai. Užtat telefonu vis žada neduoti pražūti toj sukčių Lietuvoj. Per du kartus atsiuntė 200 anglišku svarų. Tėvui Kalėdų proga – languotas šlepetes su *teddy bears*, o motinai – škotišką pledą. Iš Romos atsiuntė rožinį, išmirkytą rožių aliejuje, šventintą Šv. Petro bazilikoje. Tuo rožiniu motina prašė apipinti jai rankas, kai mirs.

Taip, į šitą vaiką jie kabinsis. Tik dėl vieno dalyko neramu... Atsitiktinai per kitus žmones sužinojo, kad jų sūnus Londone – ne Saulius Milušauskas, o Baltarusijos pilietis Miroslavas Pečiui. Tas Pečiui, –

kantriai telefonu aiškino sūnus užkampy tarp varnalėšų gyvenantiems tėvams, – tai teisė gyventi ir dirbti Didžiojoje Britanijoje kaip pabėgėliui nuo režimo. Plius nemokamas būstas. Anglai gerbia visokius išvietintus: čigonus, albanus, Kosovo pabėgėlius. Saulių Milušauską jie kaipmat deportuotų. Tad dėl šventos ramybės jis su pasu užsiūtas už striukės pamušalo, o štai legalas Miroslavas Pečiui gyvena sau, dirba, valgo anglišką bekonieną su pupelėmis, ir jam viskas dzin. Tenykštis Rusijos žydas už 100 svarų konsultuoja, kaip tuos anglus, beje, biurokratus kaip reta, mulkinti, kada jiems sakyti tiesą, o kada meluoti, kol bus nustatinėjama jo tapatybė – iki teismo, o paskui gali paduoti apeliaciją. Žodžiu – kaip vilkinti ir laikytis to baltarusio skūroj kiek galima ilgiau. „Spausiu iš šitos šalies, ką galėsiu, ir dar jums pagal galimybes padėsiu, tik nespazmuokit“, – rašė sūnus. Bet rašyti laiškus jam griežtai užgynė. Nes laiškas su atgaliniu adresu – tai jau įkaltis. Verčiau skambintis. Bet tada, vėl svarsto retapėdis tėvas, visas naujienas savo vaikui turi išberti greitakalbe: kas gimė, kas mirė, kas su kuo išsiskyrė, kas ką papjovė. „Tu tik kalbėk, – kaskart ragina sūnus, – įrašinėju, o išsišifruosiu aš viską paskui“. Bet senukui tėvui patiktų vakare po darbų atėjus į kambarį kojos nykščiu spustelt toršero mygtuką ir išsitraukus dėžutę nuo „Kauno asorti“ su vokais neskubant – pasukant galvą – pakeverzoti šį bei tą. Paskutines naujienas. Pavyzdžiui, kad Perliubo gerklę graužia vabaliukas, o ūseliai jau net skrandy kyšo. Kad Lietuvoj dabar visokie po namus ir butus vaikšto, išmaldos prašo, o po suubagautais duonos kriaukšliais kirvius terbose nešiojasi ir t. t., ir t. t. Pabaigęs „Pas mus jau ruduo įsivyravo, likom kaip du pustelninkai tik su Tuziku“, ant voko būtinai užrašytų atgalinį adresą: Milušauskui Antanui, Sąnašų g. 2. Nes laiškas be atgalinio adreso – iš niekur.

Tokie tad jo sūnūs, galvoja susigraudinęs. Jie – kaip jis. O duktė? Jis visu kūnu – kaip akmeninis svečias – pasisuka į dukterį. Motinos dukrelė... Jos abi susimokiusios pūsdavo jam į akis arabus, kad tik jis niekur nesikištų. Ir ką užgyveno? Dvejas skyrybas, apie kurias, kaip ir apie vedybas, būdavo pranešama jau po fakto. Lapės raudonumo plaukus. Ką tikro, vaikeli, aš žinau apie tave?

Duktė atsmaukia ant sprando skarelę – nei jauna, nei sena. Be amžiaus. Tikrai neaiški – Agata Kristi svarainių suplėšytom pėdkelnėm. Palaižo privertą smilių su sukresėjusio kraujo pūsmėnuliu palei nagą. Kas galėtų tėvuką paguosti, galvoja šypteldama sau, kad ne veltui jo kadaise vytime šmaukščiota per plikus pakinklius: „Išvarysiu aš tau tuos lepus!“ Senas ketaus puodas be ausies sandėliuko tamsoj ją, sugrįžusią, peršvietė lyg rentgenas. Tame negatyve, tėti, ne kažin kas – šviesios dėmės, patamsėjimai: džiaugtasi, springta ir dūsta nuo laisvės. Spjaudyta kraujais. Gyventa. Bet, matyt, netoli nuo šitos pagelžkelės nubėgta. Tiesa, būta šiokių tokių laimėjimų. Bet stigo uoslės laimei. Moteriško instinkto, sakoma. Užtat turėjo gyvenimo idėją – kūrybą ir troškimą bet kokia kaina išlikti savimi. Dėl to nesirinko draugų. Iš karjeros šaipėsi. Provokavo likimą, medžiodama potyrus, momentines pažintis ir sueitis... Kad išsipirktų laisvę, absoliučią laisvę nuo aplinkybių, bastėsi po Europą, rekomenduota tokio Patriko, lenko, gramdė klozetus Pietiniame Londone, rinko kušplaukius iš indo Kutapeno viešbučio vonių ir lovų, kol „Royal Hotel“ indų plovykloje išvirė rankos. Bet nieko neišsipirko, o idėja sunyko... Tiesa, buvo sutikusi žmogų, paskui kitą, kaip vėliau paaiškėjo – ne tuos. Dėkojo likimui, kad išsisaugojo ir nė nuo vieno jų nepagimdė vaikų. Bet kad kalkuliuodama ateitį ir vis neišsibarstydama kažkam, kas nebuvo vertas tokios aukos, apsigavo visu savo gyvenimu, – suprato per vėlai. Būdamas tik savimi, dažniausiai lieki be nieko...

– Reikia kaistis arbatą, tėvuk, atsinešti nuo aukšto lašinių.

Ant aukšto sukuriuojančiam šalty su vasaros sutra, susigėrusia į kandėtus kailinius ir krapų barzdas virš galvos, duktė atsitupia ant stiklo vatos plako. Saldžiai maudžia nuo šalčio ir vandens raudonas iki alkūnių rankas. Palaižo tamsoje peršinčią odą. Bet juk tai ne oda, o šiurkšti namų faktūra, kurios taip ilgėjosi.

„Noriu namo.“

Tu kaip driežas, kuris ėda savo uodegą, pagalvoja plikydama arbatžoles. Arbata, kurią kadaise parvežei, čia kvepia nebe apelsinų žievelėm, bergamotėmis, citrinžiedžiais, o stalčiuko trupiniais, špagato ritinėliu, apvarvėjusiu žvakigaliu. Tas kvapas, atsimušantis į gomurį ir karštom srovelėm išeinantis pro šnerves – tamsus, veninio kraujo spalvos. Tu – namie. Ir vis dėlto susėsti šįvakar su tėvu užstalėj tik dviese – sunku. Lyg dalyvautum akistatoje ir lauktum, kol būsi atpažintas įvykdęs nusikaltimą, o nusikaltimo sudėties – taigi nėra. Tiesa, į tėvo klausimus ji niekada neturėdavo reikiamų atsakymų, nes gyveno ne taip, kaip reikia, – užsižiebdavo kaip degtukas ir, trenkusi durimis, išvažiuodavo. Juodu kariavo, pešėsi „dėl tuščio maišo“ (mama)... Bet dabar, kai ant kortos pastatyta bemaž viskas, užprašyta aukščiausia kaina – kiekvienas žodis gali būti ne laiku ir ne vietoj. Mirtinas. Tad verčiau tik valgyti. Kišeniniu peiliuku tylomis kabinti sviestą ir tepti ant batono riekės. Praskėlus peiliuku kaulą iščiulpti smegenis. Plutele švariai iššluostyti lėkštutę. O jei jau ir kalbėti, na, tai tik apie tokio Mickos karvę pasiutusios lapės iškaštu speniu, apie šešką, nuėdusį Raibei galvą, dar apie savo jaunas kepenis pragėrusį Anglinio sūnų. Ir jau visada geriausia – apie prakeiktą valdžią, kuri tik ir daro, kad paprastam žmogui būtų blogiau. Tie apsirijėliai, sukčiai, „piderastai“! Tėvo galva su atkragusiu žilų plaukų kuokštu ima kretėt, žvilgsnis iš po antakių vielučių blaškytis po stalą, kol susifokusuoja į kišeninį peiliuką – juo skiepydavo kriaušaites, įskiepijo net obuolius „Kokso pomona“, peiliukas toks universalus, toks patikimas (vokiečio darytas!), kad galėtų būti panaudotas ir kitkam – ranka, *jopikumat'*, nesudrebėtų.

Staiga tiesiog akyse ant tėvo pirštų išpampsta pūslės. Vis dar susierzinęs jis numoja ranka: et, niekai. Bet prieš dukterį, ryžtingai atsistojusią, mačiusią, ko gero, ir šio, ir ano, nepasišakosi, ir jis norom nenorom atkiša drebančias rankas marga kaip putpelės kiaušiniai oda... Adatėlės – suturėtos senuko ašaros (kad tik neišsidavus!) – bado paraudusios nosies galiuką. Kol duktė, nuleidusi galvą, bintuoja, jis niekaip neatsistebi, kad jos plaukų pašaknės po tuo lapės rudumu jau beveik žilos. Pala, pala, tai kiekgi čia dabar jai tų metų – jei taip tiksliai paskaičiavus? Kokie trisdešimt ketveri. Ar net trisdešimt septyneri. Keturiasdešimt dveji?! Ajajai, kaip greitai laikas bėga...

Šnirpščiodamas nosimi, suprask, kaltas (Kur pragaišino jos penkerius metus? Ir visas jo paties gyvenimas jau – į rūrą?), tėvas žiūri pro šalį į pelenų kibirą, paskui neištvėręs rodo dviem apibintuotais balvoniukais: gal po kilikėlj? Kad atlėgtų įtampa ir nurimtų skrandžio spazmai. Deja, „kilikėliai“ namie uždrausti, kaip ir skutimosi losjonas ar skruzdžių spiritas, net bičių pikis skrandžio opoms – sausa. Bet juk dar niekas neuždraudė „dropų“!

„Dropai“ – tai, aišku, magija. Fizika ir metafizika. „Dropais“ Suvalkijoje po karo vadindavo lakujį eterį, skirtą nuskausminti, kontrabanda iš Eitkūnų gabendavo plokščiuose buteliukuose ir lašindavo ant cukraus vietoj alkoholio. Jei koks lašas netyčia nuvarvėdavo ant grindų, katė toj vietoj išlaižydavo baltą dėmelę, o jeigu kas surizikuodavo gerti taurelėmis ir paskui užsirūkyti papirosą – ugnis stulpu šokdavo iš burnos. Vanduo jau nebegalėdavo pagelbėti – „kad užgesintų gaisrus, vyrai tais laikais myždavo kits kitam į gerklę“ (močiutė)... Eteris, kaip ir žibalas, išnyko, o „dropų“ galia atiteko paprasčiausioms mėtoms ir valerijonams. Bet stebuklas išliko – vaistas nuo žarnų susimazgymo ir agurkų miltligės, nuo visokių didelių bobų, miegant palinkstančių virš lovos, ir juodo kostiumuoto vyro raudonais akių vyzdžiais, vaikstančio koridorėliu pirmyn atgal ir murmančio: „Čia mano žodis bus paskutinis...“ Nuo maniako Vilniuj (vakar jis jau pastebėtas Kaune). Nuo negimusių anūkų. Nuo nelaimių. Nuo per didelės laimės. Tėvas kaip nusenęs magas po virtuvės šviestuvo gaubtelio buria virš aptrupinto stalo – lašina „dropus“ savo vaikui. Abu žino – tai kyšis iš baimės, sumišusios su visad giliai slėpta meile, kad tik jos nebūtų parodyta per daug, nes nuo per didelio gerumo vaikai genda.

Jis žinojo, kad ateis laikas, kai liks vienas – kada nors visi lieka po vieną, – bet neįsivaizdavo, kad ta tuštuma – begarsė, besvorė – su tokia jėga spaus ausų būgnelius ir knežins kaulus. Duktė iš už nugaros apkabina tėvą, nustebdama, kad po tuo darbiniu balakonu jo jau tiek, kiek paukščiuko...

...Kada nors, keliaujant iš vienos spiralės įvijos kiton, iš vieno būvio į kitą, pro ausis švilpiant ugniniam vėjui ir grumant baltai šviesai, kurios galybė trupins kalnus, tarp nedaugelio dalykų, išsinešamų į „ten“ bus turbūt ir „dropų“ kvapas, iš skruzdžių šlapimo rudumo dėmelės... Dar – kiaušinio lukštas, įšalęs į sniegą. Liesas ražas, suveržtas aliuminio viela, tinkamas jau tik sniegui nuo batų nudaužyti. Gyvsidabrio rutuliukai po ledo pluta – ir per didžiausius šalčius neužkrešantis šaltinis. Moliūgo žiedas kaip ančiuko plaukmuo. Pleistro juostelė su cheminio pieštuko užrašu: „Juodieji serbent. 1989.“ Kreivi kadaise lošto „Tūkstančio“ stulpeliai seno laikraščio paraštėje po inicialais A., P., S. (P. jau ir kaulėliai sutrūniję, S. užpernai mirė, A. dar kabo ant plauko, bet kažin ar ilgai). Smulkmenos. Ir – nieko iš „gyvenimo knygų“ su siužeto vingiais ir „dešimtmečio pasiūlymais“. Iš buvimo „ant balkono atbrailos“ įspūdžių ir kančių didybės. Nieko iš to, kas, rodos, buvo taip svarbu.

Kai tėvas jau beveik nesipriešina, kad jam būtų numazgotos kojos (žinoma, tai nereikalinga prabanga), kažkas pabeldžia į laukujes duris. Taip negarsiai, kad gal jiems tik pasigirdo. Kaimynas? Vagis? Tėvas dar nežino, kad tas kažkas – tai jo likimas, ant kurio nė Tuzikas nesulojo, o likimas, žinia, nesinaudoja elektros skambučiu – beldžia krumpliais...

Iš tolo, kad negautų per galvą koku įnagi, senukas stebeilija pro ledu užburbėjusį langelį: reiks paklaust Tuziko, niekšelio, kas jį šeria ir kam jis turi padus laižyt. Kas ten tokį vėlyvą metą?

Begalvė žmogysta anapus lango šalty prašneka jauniausiojo sūnaus balsu...

...Glėbesčiuotis tamsioj priemenėj tarp kibirų per ankšta. Ir jų mažasis su šalčio aura, dar ne visai realus, jau stovi priešais koridorėly ašarotomis nuo vėjo akimis. Aukštesnis nei išvažiavo. Patirties išbaigtais bruožais. Nuskelto priekiniu dantimi.

Anglas, sako susigraudinęs tėvas. Nu tikras anglas.

Jis pats per tuos metus, kol sūnaus nebuvo, nuaugęs žemyn, norėtų pasakyti ką nors itin svarbaus savo vaikui, pasirodžiusiam kaip tik laiku, nes, žiūrėkit, jam jau ruošiasi kojas mazgot, gal jau ir numyždint, po perkūnėliais, užsimanys?! – rūstus žvilgsnis adresuotas dukrai. Bet atskubėjęs Parkinsonas tuoj sutrauko balso siūlelius ir tėvas, išlukštentas iki apatinių, mindžikuodamas pamėlusiom kojom, dusdamas sukuksi.

Tačiau Saulių hipnotizuoja – katinas ant kuruoto baldakimo fotografijoje virš sieninio kalendoriaus, įtupdytas ten „dėl grožio“. Paliko jį išvažiuodamas. Rado sugrįžęs. Neįtikėtina.

Vadinasi – namie.

Nusimetęs pūkinę striukę – kosmonauto skafandrą, bet nenusiavęs batų-šarvuočių, su kuriais apkeliavo Škotijos fortų griuvėsius ir pilis, liesas kaip mūka atsisėda plačiai išžergtomis kojomis. Į šitą margų lovatiesių ir Jeronimų ant palangės tirštymę jis nupuolė tikrai iš kosmoso. Stalas salonėly, nors ten ir šalta, ir žaliais išlydžiais spraga įdrėkusi prieblanda, jau padengtas. Tėvas pats neša raugintus agurkus, ir jo, senuko, subliūskusiuose blauzdų kapšeliuose – vėl po kietą raumenų kamuoliuką...

Bet Saulius tik išgertų. Mosteltų taip, kaip jiems nė nesisapnuoja. Nes jis ne iš kosmoso – ne iš Londono, o iš Vilijampolės... Jau nuo vakar Lietuvoje... Savo *love story* kraupinti juos gal dar ankstoka...

...*Once upon a time* („seniai seniai“) Londone viename alaus vakarėly jis susipažino su Verute. Vera

iš Kauno. Ji atėjo, kai jis jau rengėsi išeiti ir susirietęs prakaitavo bandydamas apsiauti naujuosius batus. Elegantiški anglų džentelmeno batai, geriausios rūšies odos, tamsiai rudi, iškrėtė kiaulystę – staiga netiko po alaus atsipalaidavusioms kojoms. Šeimininkai, jauni ir nuoširdūs lenkai, gyvenantys tame pusrūsyje kaip stotyje, miegantys dviem aukštais, neturėjo specialaus batų šaukšto ir siūlė savus sportbačius pareiti namo. Bet štai pasirodė ji, šypsodamasi atnešė iš virtuvės... sriubinį šaukštą, ir problemos kaip nebūta. Per tą šaukštą jie ir susipažino. Pirmasis įspūdis buvo labai stiprus. Kažkoks gauruotas. Išvydęs kojines tinklelio prispaustus jos neskustų blauzdų plaukelius, jis iškart suprato, kad tai – ne kokia nors barbė, o tikra moteris. Be to, ji turėjo tarpelį tarp priekinių dantų, o tarpeliai jam visada reiškė – aistrą, sėkmę, pinigus. Kaip tik tokios moters jam ir reikėjo. Jis neapsiriko: šešiolika metų vyresnė Verutė buvo energijos kamuolys, sugebėjo dirbti trijuose darbuose ir nepavargti. Indas, viešbučio savininkas Glosterio gatvėje, net nenorėjo jos išleisti iš darbo, o futbolininkas Patrikas Viera, puolėjas iš „Arsenal“, kuriam ji suplukusi kambarėlyje po laiptais išlygindavo šimtus marškinių (ir nepavargdavo), dovanodavo bižuterijos. Kalėdoms – violetinę skrybėlę su aguonomis, nes Anglijoje moteris be skrybėlės iškilmingomis progomis – tas pat, kas be galvos. O progomis, juo labiau iškilmingomis, Verutės niekas nelepio. Lietuvoje ji turėjo du sūnus ir labai žiaurų gruziniško gymio ir temperamento vyrą (su juodų plaukų ežiuku ant nugaros), laimei, buvusį, kuris mušdavęs ją „su pasiilsėjimais“, o po skyrybų piktybiškai nemokėjęs alimentų ir dar grasinęs – jei kas, pakišiąs po velėna. Bet vaikai jį kažkodėl mylėjo. Norėdamas palenkti vaikus į Verutės pusę, Saulius dvejus metus iš Londono siuntė pinigus jos sūnų Dareko ir Juleko 42 ir 47 dydžio batams, muzikos centrui, jos brolio bizniui – investavo į jų su Verute atseitį jau čia, Lietuvoje. Verutė, stebinusi jį sumanumu, irgi sukosi kaip ratuota bitelė. Į jūdviejų nuomojamą kambarėlį pusrūsyje grįždavo medum aplipusiom kojėlėm (apsijuosusi juosmenį – viešbučio rankšluosčiai, paklodės, specialiai įsiūtose vidinėse kišenėlose – pusrytinis marmeladas ir sviestas, razinos, veidrodžių ir baldų blizgikliai, žodžiu, viskas, ko tas indas buvo turtingas). Kol kartą nebegrižo. Ją sučiupo apsauginiai, kai iš kulinarijos mokyklos, kur dirbo indų plovėja, apatinėse kelnaitėse ir už liemenėlės su pastandinimais bandė išsinešti sidabro šaukštėlius. Niekas niekada nebūtų susekęs – Verutę per gyvenimą vedė šuns uoslė ir šeštasis pojūtis, – bet įskundė bendradarbė lenkė, irgi nešusi ką galėjusi, tik kitą rytą jau turėjusi išvažiuoti namo, į Krokuvą, tad tądien, suprantama, ir nebedirbusi. Migracinės tarnybos pareigūnas Verutę atvežė į oro uostą su darbiniais drabužiais kaip nusikaltėlę, pakeliui sustojęs tik paso iš jos namų paimti. Tuo metu jis – Miroslavas Pečiui – dirbo šešioliktame banko aukšte ir joks pojūtis jam apie nelaimę nieko nepranešė. Apie įvykį ašarodama vakare jam papasakojo kita lenkė – kaimynė anos, kuri įskundė, geriausia draugė... Sulig ta diena išbluko Londono gatvių spalvos, o karališkų parkų tvenkiniuose išgaišo antys. Sėdėdamas Soho parkely, kur juodu su Verute, išsivė batus, valgydavo „snikersus“ ir „marsus“ ir žiūrėdavo, kaip anglai, neskaičiuodami minučių, šneka mobiliaisiais telefonais, jautėsi apiplėštas. Vidury šviesios dienos. Jį apiplėšė suvokimas, kad visų pinigų vis tiek neuždirbs, be to, didieji cirkuliuoja kitais, jam neprieinamais kanalais. O antra – jis prarado Verą, kartu su ja – tikėjimą, viską, dėl ko čia buvo atvažiavęs.

Po mėnesio, neištvėręs nežinios (Verutė neatsišaukė nei telefonu, nei laiškais), nusipirko autobuso bilietą į Lietuvą. Pramiegojęs Vakarų Europą, nubudo Lenkijoje, Varšuvos autobusų stoties laukiamojų salėj. Kai čia, atkirtę įėjimus, jį apsupo penki ginkluoti rusai – civiliai kariškių veidais. Keli pavieniai keleiviai – vyras, moteris ir senutė – buvę toj salėj, išsinarinę sprandus žiūrėjo pro langus. Jis metėsi laukan, bet ten jo laukė dar keturi. Ir čia jau jį apšvarino iš tikrųjų. Sovietinės kariuomenės likučiai, atkūrus istorinį teisingumą, negrižo Tėvynėn ir gaujom rezidavo miesto autobusų stotyje, turguose ir kazino. Kai vyriausiasis, veikiausiai praporščikas, spardė į kelius (*Ne diorgaisia, zdes nami vsio*

kontrolirujetsa), kiti trys rausė lagaminus. Dovanos ir drabužiai jų nedomino, jiems rūpėjo tik paskutiniai du tūkstančiai svarų, kurie jam dar buvo likę. Užtat jie laikėsi „garbės kodekso“ – neatimti lietuviškos šimtinės ir angliškos smulkmės, taip pat trijų butelių „Black Jacko“ – „skausmui nuskandinti“. Taip, jie humaniški, bet jei jis, neduokdie, to neįvertintų ir sumanytų skųstis policijai ar atstovybei... Būtų sukaltas artimiausiam skersgatvy. Peršauta kelio girnelė. Atmuštos kepenys. Nes jie kartu su policija kontroliuoja pravažiuojančiųjų srautus ir surenka – „privalomąjį keleivio mokestį“... Likęs vienas su išprievartautais lagaminais, Anglijoje matęs ir šilto, ir šalto, jis vis dėlto išsivėmė už šiukšlių konteinerių ir tvirtai apsisprendė pirmiausia važiuosiąs ne į namus, o pas Verutę. Ji, kaip ir jis, buvo ištvėrusi tą patį – riekę duonos ir tris slyvas per dieną. Reketą. Viską.

Susirado ją nesunkiai. Tik ne mūriniame name su stikline veranda ir olandiškais medeliais keraminiuose vazonuose, o kažkokiam 12 butų žiurkyne su vaitojančiais laiptais. Daug kas ten buvo ne taip, kaip jam pasakojo... Pirmiausia Verutė neturėjo savo namų. (Kad už jo pinigus brolio vardu jau buvo nusižiūrėjusi butą naujajame mikrorajone, sužinos vėliau.) Gyveno pas motiną. Ši su čigoniškai užrišta gėlėta tikro šilko skarele ir auksinių auskarų – širdelių nutęstais ausų speneliais ramdė kalę su šuniukais ant patiesto seno palto. Aprūkusios lubos, muzikos centras, užverstas skarmalais, lašo formos prancūziško konjako „Otard“ butelis ir audinių kailiniai lovos kinyje vietoj apklotu – viskas čia liudijo, kad pinigų šiuose namuose niekas nekiša į kruopas ir nekonservuoja užsukamame stiklainyje – pro vienas duris jie nesunkiai įėję pro kitas dar lengviau išeina. Staiga iš užkrosnio išskrido rubininė-smaragdinė papūga Roma ir suriko jam į veidą: „Durrnas...“ Bet labiausiai jį pribloškė Verutės sūnūs. Mėlynakiai skustukai su auskariukais nuotraukose – juos jis jau mylėjo beveik kaip savo – regis, būsimi recidyvistai: prikišę petardų susprogdino aklos senutės krosnį, laužėsi į svetimas mašinas, vogė iš sodo namelių... Tikri savo tėvo sūnūs, tėvo, kuris, pasirodo, sėdėjo kalėjime ir kortomis ten pralošė savo mažąjį pirštą, bet tebebuvo šeimos galva ir visiems vadovavo...

Apmautas, neatgavęs pinigų, infiltruotų į Verutės giminės buitį, apstumdytas Verutės brolių, kurių ji irgi turėjo ne vieną, kaip anksčiau sakė, o keturis, lauždamas sniego plutą, jis brido į stotelę. Sagos iš „Marks & Spencer“ marškinių buvo išplėstos su „mėsomis“. Ausyse tebeskambėjo Verutės, neatpažįstamai pasikeitusios (dabar ji jau buvo baklažanų spalvos plaukais ir daug už jį vyresnė, tiko tik į motinas), žodžiai: kas buvo emigracijoje, vaikelis, viena, o čia – jau kita. Ji lauksianti savo diedo. Nors ir be piršto. Bus tų pirštų, kad tik ko kito nebūtų pralošęs. Tarp dantų tebešvietė tarpelis...

Jis ėjo tol, kol turėjo jėgų. Paskui važiavo. Vėl ėjo. Primuštas šūnytis cypė galvoje. Temstant sename parke prisėdo ant suoliuko šalia apsnigtų bevardžių karių kapelių. Suskaičiavo šešiolika antkapinių lentų. Po septyniolika įsivaizdavo save. Virš galvos pro plikas medžių šakas su varnų lizdų juoduliais žioravo purpurinis dangus. Staiga smeigė plonas ir aštrus kaip tėvo adata namų ilgesys. Jie visai netoli, už karinio miestelio, pagelžkely – rodės, kvapu pritrauktum... Tačiau ne toks ten norėjo pareiti... Iš visko, kuo kitados svajotojo pritenkti sugrįžęs, buvo likęs tik žiupsnelis prisiminimų, tuščios banko sąskaitos ir airių bare nuskeltas priekinis dantis. Bet eiti daugiau nebebuvo kur.

Pakeliui ligoninėje aplankė mamą. Ji gulėjo stikliniame aptvare pusiau pramerkta viena akimi. Dantų protezai, kad nepaspringtų, išimti ant servetėlės šalia pašto ženkle dydžio Aušros Vartų Dievo Motinos. Jis norėjo paliesti mamos kumštelį, tokį naminį, bet nustėro, išvydęs savo paties ranką su pajuodusiu krumplių krauju, ir tuoj atitraukė...

O dabar jam norisi tik atsigulti kur nors kampe, apsikloti kokia ožkena ir, susirietus į gemalą, užsimerkti taip, kad suskaustų akių obuolius. Stumte išstumti save pro tas akis, kad rytoj galbūt viską pradėtų iš naujo. Arba baigtų... Bet tėvas, vis dar kažko naiviai vildamasis – Dieve mano, ko?! – iš

paskos. Sesuo – paskui tėvą. Katė – namų klaustukas – paskui seserį. Ko jie visi nori? Paguodos? Pinigų?

Saulius, nusikeikęs prieš jų ištįsusius veidus, staiga merkia galvą į kibirą su lediniu vandeniu, net vilko dantis į kraštą barkšteli. Tą amuletą – vilko dantį – gavo iš australo Ijano mainais į raktų pakabutį – gintarinę klumpelę. Laiko panardinęs galvą tol, kol išsipučia plaučiai. Laikytų, kol sprogtų kaip vandenilinė bomba ir plaučių gabaliukai ištikštų ant sienų. Bet gal dar anksti save laidoti? Ir – juos gąsdinti?

Ir jie sėdi sušilusioj, aliejinėj kambario šviesoje prie stalo su viskiu, kurio neatėmė anie rusai, ir dabar jis negailėdamas pripila jo visiems į arbatos puodelius. Kai Sauliaus plaukai šlapi, matyti: žandikauliai, išaštrinti alkio ir kovos už būvį, – per dideli tokiai mažai galvai. Jis ką tik vienu mauku išgėrė ir po ranka pasipainiojusį buteliuką „dropų“. Per silpnas šis makalas, bet užkaušti nesiseka ir nuo „Black Jacko“... Kad užmuštų nervą, įkyrų kaip danties skausmas, verčiau jau trauks lauktuves. Tėvui ir mamai („Kodėl paguldėt ją į pačią prasčiausią ligoninę su atsiknojusiu linoleumu?“) – po škotiškos vilnos megztinį. Seseriai – puodelį su *Kail of Lochalšo* žemėlapiu ir dėželę „briliantams“ su cukrine mergyte nusmukusiom kojinaite – armonikėlėm ant dangtelio. Yra dovana ir vyriausiam broliui – tikros vilnos liemenė su kailinių avyčių aplikacija. Kaip iš bedugnio šulinio traukia kažkokius laidus, sraigtus ir jungiklius – tai vis iš „Deutsche Bank“, kurį „pats“ statė...

Papasakoti? Hm... Jis pagaliau iškvepia tą sunkų ketverius metus plaučiuose spaustą nelegalų orą. Papasakoti, aišku, galima... Apie Egipto, Irano, Kinijos, Tanzanijos brangenybes Britų muziejuje. Fantastiško grožio parkus su antimis ir fontanais. Karališkuosius bitininkus, sodininkus, pirtininkus, kurie uždirba kone tiek, kiek ministrai. Apie Viktorijos monumentą, pastatydintą princui Albertui – įsivaizduokit: susitraukęs Albertas sėdi po devynių milijonų svarų vertės aukso špiliu. Bet papasakoja kažkodėl apie pleiskanotą lenko Juzefo kepurę. Su ta juoda slidininko kepure žiemą Juzefas, šeimininkas, pas kurį glaudėsi, nuo pat ryto lengvai „apsiforminęs“, vaikščiodavo po savo aptriususį nekūrenamą namą, pilną įnamių iš Lenkijos ir Lietuvos. Visiems iš burnų ten virsdavo garas. Rytai nuomininkai lįsdavo iš neįmanomiausių namo plyšių – palėpių ir puskambarių – ir konspiratyviai po vieną, kad kaimynams nesukeltų įtarimo, skubėdavo į darbą. Su ta kepure Juzefas ir miegodavo, apsikabinęs poniją Terezą – tokį nuo alkoholio mėlyną neuroną. Ne iš meilės, o todėl, kad šildydami vienas kitą, jau penkiasdešimt metų įstrigę tarpupasaulyje tarp Lenkijos ir Anglijos, sutaupytų vieną kitą svarą, jis – lenkiškai degtinei, ji – amerikoniškam burbonui.

Papasakoja apie Elzytę, bufetininkę iš Šančių, vis atlapojančią spintą, jei užaina kas nors iš uždarbiauti atvykusių lietuvių: 32 poros batelių, 17 švarkų, 19 rankinukų. Tų rankinukų šaltinis – tikras, bet labai netipiškas anglas, aktorius Leonovo antrininkas, su minkštučiu biskvito pyragėliu vietoj širdies. Gyvena juodu name prie miško. Įsivaizduokit, vienintelis anglo pensininko rūpestis – voverės, priešaušriais nugrauziančios rožių pumpurus. Tai jis jas paprasčiausiai šaudė medžiokliniu šautuvu, o Elzytė užkasinėja už sodo tvoros... Prieš papasakodamas apie Verutę turi išgerti ir atsikvėpti. Nes tai – ne šiaip sau. Tai – fatumas...

– Ne fatumas, o vagis, – nuo „Black Jacko“ žila tėvo galva ima kinkuoti. – Nekas ta tavo Verutė ir jos peras...

Ak, tas tėvukas, kiek nedaug jam tereikia! Saulius juokais nuleistų ir tą „perą“, ir kitką, bet jau ima šalti momuo – stipriau už alkoholį veikia grįžtamoji nuovargio jėga: atriša rankų ir kojų raiščius, atkabina sąnarius, fosgeno dujomis tuoj ims kauptis smegenyse, kol perdegs saugikliai. Taip, Saulius toks pavargęs, toks išardytas, kad nepajęgtų tėvui net aiškinti, jog Anglijoje vagia visi, kas tik nuvažiuoja. Ir jis „vogė“. Bet tai visai ir ne vagystė. Jo sąžinė švari. Nes ta šalis visko pertekusi ir išpindėjusi. Lietuvoj jie nė neįsivaizduoja, kokius gerus daiktus anglai išmeta. Aksominės sofas,

geriausi kompiuteriai, mikrobangų krosnelės voliojasi tiesiog gatvėse... Bet jis juk žino, kur sugrįžo – į provinciją, į namus su sėklinių agurkų kokonais ant palangių ir rūkytų lašinių skurlio kvapu. Čia ir vėl tampa niekuo, lyg niekur nebūtum išvažiavęs. Čia kažkodėl linksta stuburas ir težta kaulai. O tokį „naminį“, tave be vargo įveikdavo visokie iš Panevėžio ir Kauno, anglai, net indusai laikydavo rusu ir žemindavo, o žydas advokatas jo kiaušą kapojo kumpu snapu – sumaniai traukdamas šimtinę po šimtinės. Taip, jis kentėjo ten už juos visus, kol jie čia ramiai sau raugė agurkus...

Staiga Saulius suriaumojęs – saugikliai perdegė galutinai – paspiria ant tako pasipainiojusią taburetę ir batais-šarvuočiais pereina išaugtus kambarėlius. Po padais trūkinėja plonas ledukas.

Jį jau čia viskas ima ėst. Ir tas rūkytų lašinių skurlio, tokio panašaus į suavėtą autkojį, kvapas, ir palšos, širmos spalvos. Ir visi kalti, kad jis buvo taip išdurtas. Tėvas audė dėl niekų („nevo“ ir kt.), bet neišmokė svarbiausio: kautis už save nagais ir ragais ir per kilometrą užuost apgaulę. Jo broliai niekada nežiūrėjo į jį rimtai, nes jis net nebaigė mokyklos, tyčiojosi (kažkas į mus visus žiūri nerimtai ir anksčiau ar vėliau pasityčios...). Vyriausias, rašytojas, kurį laiką juo domėjosi kaip *tabula rasa*, tampė pakriūtėm ir pabaliais, bet veltui: Sauliaus netraukė nei gamta (žalčialunkiai ir kt.), nei knygos, nei Tarkovskis. Galiausiai brolis į ne savo genus numojo ranka, bet įkaušęs, jau pats prarasdamas orientyrus, vis tiek klausdavo: „Negi tu, tuštuk, neturėsi jokių aukštesnių aspiracijų? Tikslo? Jokios idėjos?“

Bet dabar Saulius – ne *tabula rasa*, o mėtytas ir vėtytas – stovi prieš tai, kas liko iš aukščiausių jo brolio aspiracijų. Spusteli lizdelyje pergamentinį kėkšto kiaušinėlių, pirštai sulenda į miniatiūrinę metų išskaptuotą tuštumą, akimirksnį kažkuri neužgrūdinta – neužmėtyta ir neužvėtyta – jo dalelė sustingsta lyg iš baimės, lyg iš gailėsčio. Bet Saulius jau nieko nebijo, o ant gailėsčio daugiau nepasimaus. Kaip teismo antstolis dabar įkainos brolio turtą... Šio to verti tik žiūronai „Olympus“ – gero galingumo, vokiški. Visa kita, deja, – „nebrangi antros jaunystės būtinė technika“. Apibrozdintas „Weltmeisteris“, kuriuo groja atkišęs Adomo obuolį ir drebindamas balsą kaip ir visi jautrūs alkoholikai, televizorius už sofos, atitekęs po skyrybų, prožektoriukas be vidurių, kitas – cigaro formos – telpa delne. Kažkokios knygos, kurios proto jam nepridėjo... Saulius rausiasi tarp apatinių, sukimštų į polietileninius maišelius, – ten turėtų būti į „vaflinį“ rankšluostuką įsuktas devinto kalibro revolveris, kuriuo brolis taip didžiavosi ir varydavo kraupą žmonai ir podukrai. Dabar jo dvikovose su savimi jau tarpininkauja sekundantai ligoninėje... Tačiau Saulius savo ginklų sudėti dar neketina. Jis jau identifikavo savo ir brolio bendrą priešą. Tai – laikas, kuris čia kapsi lėtai, per lėtai, ir varo šizofreniją, nes į jį įsikibusi artima ir tolima praeitis, giminių ordos vestuvių ir laidotuvių nuotraukose, dingusio brolio kaulai. Nukryžiuotasis majonezo stiklainyje, tėvas ir motina, kurių nevalia bus apleisti mirties valandą... Tirštas ir klampus, pilnas pareigų ir priklausomybių, jis tempia atgal, o Saulius norėtų – tik į priekį. Gyventi laiku, kuriuo gyvena visas pasaulis, laisvu nuo visko, cinišku ir be sentimentų, kuris nesigaili per ilgai nesurandančių savo vietos ir nelaukia, kol už šiapusines skriaudas bus atlyginta anapusine paguoda – viską iki paskutinio pasiima šiandien. Laikas, kuris neturi laiko.

Regis, šis laikas pradeda – katės ir pelės žaidimą. Saulius staiga atsigręžia į tėvą:

– O kaipgi jūs čia gyvenat? Nieko nebijot? Vienišus senokus dabar medžioja... Anglijos laikraščiai rašė: atkampiose sodybose Lietuvoje siaučia visokie – *criminals, murders...*

Ar jie nebijo?! Jėzau, tėvas, visą vakarą instinktyviai laukęs šio klausimo, paknopstom skuba į priemenę atsakymo – guminio pagaikščio su švino rutuliuku ant galo. O tuodu kabliai? O plaktukas po lova? Jis dar sugebėtų banditui kaukolę sutratint. Nuo jaudinimosi uždusiam, jam sunku net kalbėti. Bet Sauliaus šypsnyš koridorelio prietemoje – lengvas kaip kėkšto kiaušinėlis. Kertantis per pakinklius. Nes šypsosi ne jo vaikas, o tas baltarusis. Kaip čia atsitiko, – tėvas veik be žado, – prieš

ketverius metus jie išleido Saulių Milušauską, o sugrįžo – Miroslavas Pečiui...

Jau reikia rimtai paaiškinti vaikams, kas slaugys ligonę, nes nuo to, ko gero, priklausys čia daug kas. Ir jis pats... Jis, tėvas, ir slaugys. Jie tuo galės visai nesirūpinti. Jei reiks laukt penkerius metus, kol ji prisikels iš gyvų mirusiųjų, – jis lauks. Iš naujo mokys vaikščioti ir kalbėti, penės šaukšteliu. Jie galbūt net nuklypuos laikraščių ir duonos į kitą gatvės pusę. Jei ji pus gyva, irgi ne tragedija: jis ją kuops, vartys. Keis vystyklus...

...Sakoma, prieš dideles nelaimes ištinka mažosios – kaip suskrebusi duonos plutelė atšoka į orkaitę įkištos rankos oda, nusipjauni piršto pagalvėlę. Tėvui staiga nei iš šio, nei iš to iškrenta akinių stiklas. Ir kai lauke, apvertęs dubenėlį, ima kaukti Tuzikas, tėvas vidury kambario apsišlapina...

Taip kartais žmogus per vieną vakarą nugyvena visą jam likusį laiką. Pražyla. Sudėvi širdį. Tada jau nebūtinai nė nuosprendis: kardimiopatija, prostatitas ir šlapimo nelaikymas, glaukoma, išvarža, senatvinis smegenų suminkštėjimas. Ir taip aišku: kad išliktum – jokios lengvinančios aplinkybės. Permautas sausomis kelnėmis, droviai suglaudęs tirtančius kelius, tėvukas pasodintas salonėly. Prasižiojęs, žvilgsnis laksto. Virš galvų palėpėj kaip ir kiekvieną vakarą subrazda kiaunė, bet jis nebebajuokauja, kad ten bėgioja jo „kalnierius“. Ryja sausas seiles.

Taip – rodos, visai paprastai – priartėja valanda, kuri kada nors vis tiek būtų atėjusi...

Saulius, suėmęs už alkūnės, išsiveda seserį į miegamąjį. Tamsoje, vienas priešais kitą, jie svetimesni nei kada nors anksčiau. Patikimiausi nusikalstami sandėriai taip ir įvyksta – prieblandoje, slapčia ir – nekenčiant vienas kito.

– Ką gi darysim? – klausia brolis.

– O ką, tavo manymu, mes turime daryti?

– Tą, ką daro visi, kai ateina laikas... Neužuodi? – jo alsavimas priremia ją prie sienos. – Jis jau žeme atsiduoda. Greit nebeprisimins, kas toks ir kas mes jam. Mes privalom juo pasirūpinti. Bent įtaisyti normalių drabužių. Baltus marškinius ir juodą kostiumą...

– Su kišenėmis ir pakaba, ar ne? – sesuo trenktų tamsoje į tą mažą juodą galvą.

Bet netrenks...

Apsiašarojusi – bejėgė – atneša pledą ir apgaubia tėvui pečius. Dar išplaus jo kelnes ir numazgos kojas. Daugiau, deja, nieko negali jam pažadėti... Saulius įstato akinių stiklą ir raminausiai patapšnoja tėvui ranką – drebančią bėdulę marga kaip putpelės kiaušiniai oda; jis gali nesibaiminti, jo vaikai – ne drakonai ir neduos pražūti. Švelniai moko, kaip reikia valgyti kivi. Su šaukšteliu. Kaip kiaušinj. Nuo šiol jis paskanaus ne tik kivių – karambolų, persimonų, kinkanų. Rambutanų... Tačiau dabar tėvas su tuo languotu pledu ant pečių ir kivių rankoje jau tikrai kaip nevisprotis.

Nes jie – Narajamos viršūnėj. Užkopė į ją lengvai ir greitai. Sustojusiam laike besvoriais luisteliais krenta sniegas. Oras išretėjęs, beveik be deguonies, traukia odos poras, bet kvėpuoti neįtikėtina lengva. Sunku buvo tik ten, kur tau skirtas laikas jau praėjęs, o tavojo oro gurkšnio mirtinai reikia kitam. Pagaliau juk artinantis pabaigai oro reikia vis mažiau, o greit ir visai neberekės – kai pats sniegu krisi ant savo vaikų galvų, ant savo paties kaliošais išrašaluotų takų. Kol kraujas smegenyse dar nepadarė juodo darbo, neatėmė rankų, kojų, atminties – atims prieš rytą, – skuba prisiminti, ko dar nesusėpėjo padaryti. Prieš operaciją ligoninėje neapgynė savo senutės, kai jo akivaizdoje seselė sušėrė jai per pamėlynavusius sėdmenis, kam per naktį į smulkius skutelius supašė sauskelnes. Tada jis neišdrįso net papriekaištauti, o dabar pultų kaip sarginis šuo – per vėlai. Viską reikia daryti laiku. Dar mato savo tėvą samanų rudumo nuotraukoj: visai jaunas, stumia dviratį. Dviratis su žibintu, per vairą permestas miliuko švarkas. Jis dar nežino, kad tuo ratų išmaltu kaimo keliu važiuoja paskutinį kartą – po trijų mėnesių jį, „komunistuojantį laisvamanį“, sušaudys vokiečiai. Prieš tai daužydami buožēm privers išsikasti duobę ir išsimatuoti gylį. Žilas bedantis sūnus dabar, sugrąžindamas praeitį,

pamokytų tėvą: vaikelį, neik kviečiamas į valsčių, o bėk į pakelės krūmus ir – į mišką. Bet tasai, jau padaręs visas jam skirtas klaidas, pro ausis švilpiančiam ugniniam vėjui ir grumant baltai šviesai, kuri trupina kalnus, keliauja savosios spiralės įvijom, o tada jau niekam jokia pagalba iš šalies nebereikalinga. O ir sūnus – senukas – ar jam pačiam numirt pasiseks taip, kaip norėjo? Niekam nematant. Nuisukus į sieną... Ne, jo senutei nebėra dėl ko grįžti, nieko gero ji čia nerastų. Varnai tuoj les jo smegenis...

Staiga ligoninėje senutė pramerkia akis. Ji – dar ne ji. Liežuvis dar per didelis, netelpa burnoj, o po krūtine pritelžta akmenų. Ji pačiupinėja tamsoje savo plaukus, bet jie – ne drėgnos pakulos, kaip tikėjosi, o – suvirę nuo prakaito. Vadinasi, buvo toli – keliavo ilgai. Kad – grįžtų. Nors ten, kur ji buvo, jau nebepokšėjo stubure, o ligos išvogtus kaulus užpildė ramybė. Pagaliau ten, toje šviesoje, kuri yra be pradžios ir be pabaigos, nereikia nei stuburo, nei kaulų. Nei plaučių. Nei gerklės. Nėra ir grafikų, kuriuose parašyta:

„antradienį – padėti indelį pienui,
trečiadienį – „Fosamax“,
ketvirtadienį – liuosuojantys,
penktadienį – nervų gydyt,
visom d. vakare aštuonioliktą val. „Cardace“ (nuo širdies),
prieš naktį pusė tabletės nuo represijos,
šeštadienį – laisva.“

Ten laisvos visos dienos. Ir nėra represijos. O čia visur tamsoje gerdamosi į tvarsčius kreša žaizdos – toks triukšmas... Bet didžiausią triukšmą kelia jos pačios širdis. Senutė net pyksta – dar nė neatsiklaususi jos valios, dar jai nė nepriklausanti, jau skuba per tamsą klupdama, vėluodama – namo...

Danutė Kalinauskaitė, *Niekada nežinai*, Vilnius: Baltos lankos, 2008, p. 7–40.

[...]

PACIFISTINIS

Kartais vidurvasarį einu pasivaikščioti po vaisių ir daržovių turgų, nors ir neketinu ten nieko pirkti. Gal kad augau tarp krapų ir varnalėšų, priemiestyje, taip traukia tie ant prekystalių išdėlioti kiaušiniai, kuriuos į saulės įkaitintą dirvą būna sudėjusi pati vasara, – cukinijos, aguročiai ir melionai; šaltmėčių ir melisų šluotos, visados su trupučiu rytmetinio rūko, tegu ir tik įsivaizduojamo; juodieji serbentai, metalinio blizgesio uogų kalniukai ir nuo karščio besiraitančiais lapais šakos, kvepiančios vynu; žemėtos pastarnokų, salierų šaknys – tos faktūros ir tekstūros, iš kurių kadaise buvo nuaustas mano pasaulis, kai, būdama jo viduje – „būties kaimynystėje“, to nežinojau, užtat pernelyg gerai žinau dabar, nes, rodos, tik žinojimas apie jį ir bėra, o paties pasaulio – nebeliko.

Tądien irgi taip vaikščiojau po turgų, pilną taikiausio klegesio, ir staiga pasigirdo šūviai. Lietuvoje šaudomasi jau palyginti retai – banditų gaujų nariai susodinti ar atgulę amžino poilsio kas į

pavienius, kas – į „šeimyninius“, „broliškus“ kapus po atkampių sodybų obelimis, o kas – bevardžiuose tvenkiniuose ar kūdrose. Tąkart į orą šaudė, kaip vėliau paaiškėjo, vyras po banaliausio buitinio konflikto, kai miegamojo spintoje tarp žieminių paltų kailinėmis apykaklėmis aptiko kitą vyrą, vilkintį vasariškai – Adomo kostiumu, o žmona dievažijosi matanti „tą tipą“ pirmą kartą. Pavydo apakintas jos vyras, išbėgęs į turgaus teritoriją vienomis kojineis (šalia gyveno), ėmė šaudyti iš medžioklinio šautuvo be jokios logikos, ir atsitiktinė atsitiktinio šūvio kulka, turėjusi – kaip dabar pagalvoju – tokią pasirinkimo galimybę: kopūstų galvos, plyni melionų veidai, arbūzų pilvai ir cukinijų torsai, garbanotųjų petražolių ševeliūros, pagaliau pomidorai „Jaučio širdis“, kažkodėl išsirinko mane. Tokiais atvejais sakoma: pataikei būti ne toje vietoje ir ne tuo laiku.

O paskui jau, aišku, viskas vyko su manimi, bet man nebedalyvaujant: greitosios pagalbos mašina, ligoninė, operacinės stalas, miegas – formaline sumirkyta vata, atvertas krūtinės skliautas, šiokios tokios paieškos širdyje ir jos prieigose ir kulkos dzingtelėjimas į emaliuotą indą.

Kai nubudau baltoje palatos šviesoje, supama dar bekūnių daiktų, prie lovos stovėjo gydytojas.

– *Welcome*, – jis plačiai man nusišypsojo kaip ką tik dienos šviesą išvydusiam kūdikiui. – Šiandien jūs gimėte antrą kartą... O štai ir tas mūsų trofėjus, beje, ne tokio jau menko kalibro – visų 9 mm, – jis padėjo ant spintelės kulka, suvyniotą į gabaliuką lignino. – Jums tikriausiai bus įdomus šito žvėries kelias į jūsų širdį?.. Ką gi, jis buvo vingiuotas: kulka pervėrė dešiniojo žasto tiesiamuosius raumenis, krūtinės sieną, plaučio viršutinę skiltį, paskui, praradusi kinetinę jėgą, pramušė viršutinės tuščiosios venos sieną ir, slinkdama žemyn, per triburio vožtuvo angą nukrito į dešinią skilvelį, kur ir buvo mūsų aptikta per antrąją operaciją. Dūriai ar šūviai į širdį paprastai baigiasi visi žino kaip – keli milimetrai ne ten, ir... Bet jums (ir mums) stebuklingai pasisekė.

Nuo narkozės apsiblaususią sąmone suvokiau, kad iki operacijų, kol mane čia gabeno, turėjau – mažne 3 mm gyvybės, kaip anas rašytojas, šokęs su parašiotu, – 3 sek. dangaus. Dėkinga bandžiau nusišypsoti savo išgelbėtojui. Net gėda pasidarė, kad iki šiol visus chirurgus laikiau šiek tiek mėsininkais. Šis, matėsi, buvo žmogiškas ir šiltas, nors ir svetima atrodė mintis, kad tos iki alkūnių plaukuotos rankos it kokį paprastą raumenį, it mėsgalį čiupinėjo mano – skausmą, tikėjimą, viltį ir meilę.

Kitą rytą, kai dar miegojau, į pooperacinę palatą, nepaisydama sesutės protestų, veržte įsiveržė, regis, žurnalistė, lydima fotografo. Per miegus išgirdau: „Šita?“ – „Atrodo, šita – matai gi, kad balta kaip popierius. Trauk.“ Vos spėjau ant akių užsitempti antklodę. Laimė, juos tuoj lauk išprašė sesutės pakviestas mano chirurgas, budėjęs skyriuje per naktį. Atsiprašinėdamas jis tik skėstelėjo rankomis:

– Spauda... Kartais jie šitaip įsiveržia per operaciją ir primygtinai siūlosi paasistuoti, kad informaciją gautų iš „pirmų rankų“. O jūs... Ką gi, jūs – žvaigždė. Ir net be jokių jūsų pačios pastangų ir įdirbio – tiesiog reikiamu metu atsidūrėt reikiamoj vietoj, – jis šypsojosi. – Kalbu be ironijos – žmogus su kulka širdyje dažniausiai miršta iškart, o jūs štai, visos mūsų kardiologų brigados, taip pat ligoninėje viešinio profesoriaus iš Jungtinių Valstijų Marko Hamiltono džiaugsmui, – puikiai gyva... Na, o *Ryto žinios*, atrodo, rimtai domisi jūsų kulka.

Į ligoninę mane atvežė liepą, o namo grįžau jau rugpjūtį. Buvo keista įžengti į namus, rodos, po kelerių metų pertraukos, nors jau buvau patyrusi, kaip įvykio intensyvumas kartais „ištempia“ laiką – kelios valandos ar dienos psichologiškai pavirsta mėnesiais ar net metais. Naktinės užuolaidos, prieš tris savaites užtrauktos, kad neprikaitintų saulė, kvėpėjo „proskuduriu“ – ta suskrudinta drobe, kurią siuvėjai tiesia po lygintuvu. Daiktų paviršiai atrodė apnešti dulkių pilkuma. Gėlės troško vandens. Ir pati dideliais gurkšniais godžiai atsigėriau šalto vandens iš čiaupo. Pro langą išpūčiau bitės lavonėlį, lengvą kaip kvėptelėjimas, ir kone fiziškai pajutau savo, sugrįžusios, akimirkas – apčiuopiamas, sakytum, kūniškas, gal dėl to, kad, kaip sakė mano chirurgas, – išplėštas iš anapus. Staiga namuose

vėl, po ilgos pertraukos, suskambo telefonas, mane pradžiugindamas, kaip ir kiti paprasti dalykai – dūminis, savyje išstipstantis vasaros pabaigos oras ar svirplių muzikavimas, išsausėjusią žolę krečiantis kaip elektra, cinamono lazdelės ant palangės kvapas, to kvapo gelmėje – Tuniso dangus. Skambino iš *Ryto žinių*. Norį apie mane rašyti. Kiek padvejojusi, – atvirai prisipažinsiu – labiau dėl akių, – sutikau. Nors paskui prieš susitikimą su žurnaliste ir gailėjausi – keletą naktų net išvis nemiegojau, lyg rožinio karoliukus per pirštus atmintyje leisdama visus savo praeities siužeto mazgus, įvykių branduolius, visokius nelaimių randus ir sąaugų sustorėjimus, – ką gi aš jiems papasakosiu...

Ryto žinios buvo įsikūrusios didelio korio – aštuoniolikaaukščio pastato – 12 aukšte. Kai, lifte paspaudusi mygtuką, sienoje šalia veidrodžio perskaičiau užrašą SCHINDLER, mane persmelkė negera nuojauta. O kai pakilusi į dvyliktą aukštą išgirdau, kas su manimi bendraus, – visai nutirpau. Eleonora, karo korespondentė, „jauna, bet jau charizmatinė“ moteris „dratiniais nervais“ ir „kieta vyriška plunksna“, dar vakar dirbusi „karščiausiuose pasaulio taškuose“, o dabar jau grįžusi į Vilnių. Štai stoviu prieš ją... Beje, tokią, kokią ir įsivaizdavau: graži, galva skusta plikai, virš smilkinio išstatuotas žaibelis, vilki brezentinę striukę, kažkur rašė, jog ji dėvi ją visada, net ir per karščius, dar pamaniau, kad kai lyja, lietaus lašai į ją turėtų papsėti kaip į palapinės tentą. (Paskui, kol kalbėjomės, man visą laiką atrodė, kad prie dešinėsios jos šlaunies dar turėtų kabalduoti plokščia gertuvė ir rankinė granata – „kraštutiniam atvejui“, panaši į ruplėtą avokado vaisių, bet, aišku, aš jau čia kiek perdėjau, nieko to nebuvo.) Jos karjera... Ji prasidėjo kaip ir visų ką tik mokslus baigusių žurnalistų – straipsniai ir reportažai daugmaž apie viską. Bažnyčių ir asmeniškai Jo Eminenciją papiktinęs drąsus (nes be tabu), pikantiškas pasakojimas apie vienuolių apatinius drabužius. Tėvynės meilė ir patriotizmas, atsispyrus nuo iškalbingo fakto, kaip jauni žmonės Prancūzijoje ant amžinosios ugnies kepėsi kiaušiniene. Potvynis Prahoje: atslūgus vandeniui, tarp medžių šakų liko įstrigę parko suoliukai, o privačios parduotuvės suknelės, prabangios, rankų darbo, daug dienų ir naktų siuvinėtos ir peltakiuotos aukso siūlu, – sumankytos purve. Interviu su darželinukais, kaip jie įsivaizduoja mirtį, vienas strazdanotas penkiametis atsakė: „Šimtaprocentinė mirtis būna tada, kai kas nors ką nors užmuša buku daiktu.“ Galiausiai jai pasitaikė „unikali galimybė“ keliauti po pasaulį – iš vieno karo židinio į kitą. Ir ji ėmė rašyti jau „nebe apie niekus“, o apie tai, kaip „kulkosvaidžio serija perpjauna perpus žmogų“, kaip fronto ugnyje Čėčėnijoje maži vaikai ir senukai išmoksta profesionaliai pozuoti prieš fotoobjektyvą, o per lauką velkami sužeistieji – sniege palieka kruvinas šliužes. Kartą interviu paklausta, ar nebaisu jaunai moteriai „darbuotis kare“, atsakė: „Kaip bežiūrėsi, karas – viena įdomiausių darbo vietų. Žinoma, jis keičia viską. Neišvengiamai koreguoja tavo vertybių sistemą. Vienprasmiškai – griaua, o ne stato. Užtat su niekuo nepalyginamas pojūtis, kai apsuptame Pervomaiskojės kaime, šaudant „gradu“, žinai, kad galėjai, o gal net ir privalėjai žūti, ir vis dėlto nežuvai.“ Ji prisipažino šiuo metu Vilniuje dirbanti be rizikos ir be adrenalino, ir tas ramybės būvis jai – nelyginant sausuma žuviai. Įsivaizduokit, sakė: įpranti važiuoti 300 km/val. greičiu ir staiga jį tenka mažinti iki 60...

Mes atsisdome didelėje salėje, viename tų stiklo siena atitvertų gardų su kompiuteriu, faksu ir telefonu. Eleonora, prisidedgama cigaretę, iškart pasiteiravo: „Ar ji su jumis?“ Kiek drovėdamasi išsitraukiau savo ligniną. Ji apžiūrėjo kulką, paskui nesivaržydama – mane. Pasijutau nekaip. Tiesą sakant, kaip kitaip galėjau jaustis žinodama, kad ji, dalyvavusi tikrame kare, kur kulkos jai kasdien zvimbė pro ausis lyg bitės, net nesuprato – ir to nuo manęs neslėpė – redakcijos jai skirtos užduoties, – kuo ypatingas šis šovinyš, tegu ir 9 x19 mm (*Parabelum*), kuris juk negynė nei šalies suvereniteto, nei tėvynės laisvės, nei prigimtinės žmogaus teisės į laimę ir savo vaikų ateitį, – Ūkininkų turguje jį „be ryšio“ paleido kažkoks psichas, spintoje aptikęs kitą psichą, gėdą prisidengusį „prisegama bebro

kailio apykakle", kaip rašė *Naujienu* penktasis puslapis. Ir kuo ypatinga ši moteris, sėdinti priešais, kuri, be tos kulkos, atsitiktinumo įsodintos į širdies skilvelį, – iš esmės niekas. Šimtai, tūkstančiai tokių moterų vaikšto Vilniaus gatvėmis, bet argi būtina apie jas rašyti? Ir – ką? Vis dėlto... Ta kulka, širdies svetimkūnis, – kaip jai paaiškino Greitosios pagalbos ligoninės kardiologai ir konkrečiai – mane operavęs docentas Vilpišauskas, – ne kasdien pasitaikantis perikardo ir širdies sužalojimų klinikinis atvejis, pasibaigiantis dažniausiai mirtimi. Taigi norint – šis tas. O dar vasarą, kai nėra nieko geresnio, kai atostogų išėję ir žmonės, ir įvykiai. Albero Kamiu *Svetimame* žurnalistas taip ir sako arabą nušovusiam ir į teisiųjų suolą pasodintam Merso: „Žinote, mes truputį išpūtėme jūsų bylą. Vasara – bergždžias metas laikraščiams. Tik jūsų ir to tėvažudžio bylos šio to vertos.“

Pagaliau ji vėl užsitraukė dūmą ir paprašė, kad „pasipasakočiau“. Na, savo – *story*. Tiesiog kas aš? Kas ta Aldona Kryžanauskaitė–Pilkaušienė? Kuo ji gyva? Kas jai rūpi? Dėl ko gi plaka josios peršauta širdis? Ausies krašteliu klausiausi, kaip kituose stikliniuose garduose dūzgia žurnalistai, šilkaverpiai, ausdami žinias Lietuvai. Po valandos kitos „žinia“ jau būsiu ir aš, tik ką gi aš apreikšiu, kai esu...

– Na, esu paprasta...

– Buvote, – pertraukė mane žurnalistė, jau pasirengusi užsirašinėti, – ponია Aldona, nebemalkime miltų, OK?

– ...bibliotekininkė. Auginu sūnų. Kaip ir visos motinos, labai norėjau, kad jis taptų kuo nors, na žinot – architektūros profesoriumi, teisėju, bet, atrodo, jis bus – virėjas. Tas vaikas kraustosi iš proto dėl padažų. Emulsiniai, glajiniai, olandiški... Jie verdant jam vyniojasi kaip prabangiausių medžiagų rietimai – šilkas, aksomas, muslinas. Kepinami svogūnai keptuvėje jam ne sukepa kaip mums visiems, o – „išleidžia sielas“. Jis regi ir plonytes cukraus, medaus, vyšnių uogienės, duonos, peletrūno, kaparėlių, builių sielas...

Jutau, kad pradėjau tikrai ne taip ir ne nuo to, nes Eleonora staiga liovėsi rašiusi ir, atsiložusi kėdėje, prisimerkė: tai štai ką ji, žurnalistė „dratiniais nervais“ ir „kieta vyriška plunksna“, veikia Vilniuje – čirškina keptuvėje svogūnus. Ir, kas įdomiausia, – su sielomis... Nedelsdama taisiau padėtį:

– Deja, aš jam nieko negalėsiu duoti, nes esu išsiskyrusi. Kodėlišsiskyriau? Tiesiog ėmė ir pasibaigė mūsų su vyru druska, o kajau kalbėti apie kaparėlius ir peletrūnus – tų seniausiai nebelikę. Klausiat, kas man rūpi... Nežinau, gal senstu, pastaruojumetu ėmiau stipriai jausti bėgantį laiką – vis greičiau pro stiklokaklelį byrančias smiltis. Turbūt todėl nebemėgstu pervartų irdidelių pokyčių. Man patinka, kai nieko nevyksta – jokie įvykiai. Patinka paprasta kasdienybė. Ir kai joje kaip pro vandenį prasišviečia buvimo prasmė. Ir paslaptis... Kai rudenį veidrodiniuežero paviršiumi staiga ima „bėgti“ antys, į tylą kaip šoviniųseriją paleisdamos vandens papliūpas, kol pakyla, mane iki kaulųsmegenų persmelkia nerimas be priežasties. Kai anksti pavasarįžemė dar sulopyta sniego lopais, o oras melsvas lyg iš stiklo irskamba net kvėpuojant, pro šalį praskridama zylė suduodaman į ausies būgnelį miniatiūriniu plaktukėliu (nesu jo mačiusi, bet esu tikra – jis iš gryno sidabro), – sužinau, kad esu gyva, sulaukiau pavasario, ir pabundu iš letargo dar vieniems metams. Giminės ir artimieji... Kraujo ryšiai... Jų, bėgant metams, labai sumažėjo – žmonės vienišėja. Vyriausioji sesuo su šeima ir šunimi emigravo į Ameriką, jaunesnioji išvažiavo į Norvegiją, ištekėjo už stambaus ūkio. Liko tik pusbrolio Antano šeima, ją labai myliu, į ją ir kabinuosi. Su Antanu mes kartu augome. Jis – istorikas ir jį, kaip istoriką, beje, irgi domina – kasdienybė. Ta „giluminė“ istorija, t. y. kokios nors epochos paveikslą atkurti pagal „istorijos nedalyvį“ – žmonių buitį, įpročius, valgį ir drabužius, pavyzdžiui, miesto turgų, kuriame prieš keletą šimtmečių buvo galima nusipirkti šviežios duonos, keptų avių galvų, sklandžių ir mėsos kukulių,

o dabar – spragėsių ir sovietinių medalių. Taip – istorinė epocha pagal paprastą bulvę, kukurūzus, kanapes, pipirus, kavą, tabaką, šunį – žmonės dažnai net neįsivaizduoja, kokius svarbius ir ilgalaikius istorijos potvynius šių mažų, nereikšmingų dalykų – jei lygintume su karais, perversmais ir nukirsdintom karalių galvomis – atsiradimas sukėlė... Dar tas mano Antanas be galo mėgsta kopti į kalnus (tik gaila, kad per daug rūko ir kartais jau dūsta). Jam nuostabu, kaip dirvožemyje išsoka blizganti akmens gysla, marmuras – ta per ilga susikristalizavusi uoliena, įdomu – kieno ranka laukuose išmėtė sunkiuosius riedulius. Ir – akmens kantrybė, trunkanti tūkstantmečius... Jis turi keturiolikos metų dukterį Simą. Ta mergaitė labai panaši į jį – mėgsta klausytis tylos, kai kieme apmiršta vidurvasario sekmadienis ir „nualpsta“ erškėtrožių žiedai, o tada – kaip jos „pieštuko grafitas cypia į popierių“. Ji sako, kad perlas yra „kriauklės kūdikis“, o jų namo pakraigėje kregždėms susilipdžius lizdą – „molinį katiliuką“ ir išsiperėjus jaunikius jai girdisi, kaip „verda, burbuliuoja vanduo“, jiems ten be paliovos kuičiantis. Bet, kaip ir visi paaugliai, ji mėgsta važinėti automobiliu dideliu greičiu...

– Stop, stop, – staiga pertraukė mane Eleonora. Ji ilgai traiškė į peleninę nuorūką. – Ponia Aldona... Kadangi kare išmokau nevynioti žodžių į vatą, tai, neįsižeiskit, būsiu *nachališka*: mes už pokalbį jums pažadėjom kiek – 500 litų, o jūs kol kas neatidirbot nė už 100... Klausau jūsų štai jau visas pusvalandis – ir vis dar neturiu jokios „nešančiosios“ straipsnio minties, o ji man paprastai ateidavo po pirmųjų dešimties minučių. Padažai, katiliukas, antys, kažkokie „istoriniai“ sklindžiai... Šaudysiu „gradu“, ir jau būkit pasiruošus – neprašau. Privalo vykti vyksmas. Ir jis turi būti toks intensyvus (net jei jūsų gyvenimas beviltiškai pilkas ir nuobodus, kaip čia pasakojat), kad jame norėtumėsi dalyvauti. Veikti ir kitiems – mūsų laikraščio skaitytojams. Juk ar galime leisti, kad žmogus į balą išmestų savo sunkiai uždirbtus 2,50 lito? Jūs baisiai teisi – ne... Tad iškart ir susitarkime – visi turime savo kasdienybes, OK? Geresnes ar blogesnes, bet turime. Iki ausų į jas nugrimzdę, tai – oras. Bet kam įdomu skaityti apie neapčiuopiamą orą? Negi jūsų gyvenime nebuvo nieko *tikra*? Nieko, apie ką būtų *verta* rašyti – kriminalo, bylos, teismo? Negi jums niekada niekas negrasė iš už kampo? Negi, po velnių, niekas, kaip visiems normaliems žmonėms, nėra užvažiuavęs per momenį buku daiktu?!

Mane išmušė prakaitas. Pagalvojau, kad Eleonora jaunesnė už mane vos ne perpus, o aš štai žiūriu į žaibėlį jos plikoje galvoje ir kaip mokinukė portfeliuke rausiuosi atmintyje kriminalo. Bet ten lyg tyčia – nieko, tinkamo spaudai... Ir staiga atmintis šį tą išmetė – telekomo ne per seniausiai mamai atsiųstą laišką, kurio turinys mane labai įskaudino: „Ponia Anele Kryžanauskiene, dėl nesumokėtos skolos – 17 Lt 35 ct – esate įtraukiama į nepatikimų ir skolas vengiančių mokėti klientų sąrašą. Jau parengti ir dokumentai išieškoti iš jūsų skolai per teismą. Be to, jums gali tekti apmokėti bylinėjimosi išlaidas. Jūs dar galite suspėti...“

– Bet tiems šūdžiams nerūpi, – nebesusivaldžiusi surikau žurnalistei, – kad mano mama jau treji metai – Viešpaties klientė! Ir jai jau rengiami dokumentai išieškoti skoloms – per Paskutinį teismą!

– Matot, jūs jau puikiai pagaunat kampą, – Eleonora per stalą jautriai spustelėjo man alkūnę, pastebėjau, ką tuo metu veikė jos dešinioji ranka – stiklo gardelyje išrėkti žodžiai į bloknotą susigėrė kaip ilgai lauktas lietus į persaususią žemę.

– Minėjot, kad jūsų pusbrolis labai daug rūko... – susimąsčiusi ji kramsnojo tušinuko galiuką. – Ar kartais jam neskauda kurios nors kojos?

– Na, rodos, neskauda, bent jau nesiskundė. O ką?..

– Matot, rūkaliams su stažu neretai skauda vieną ar kitą koją. O kartais ir abi. Ir jei tik žmogus nesiskundžia, kantrybė tampa mirtiniausiu jo priešu... – staiga man šmėstelėjo, kad būtent tą akimirką ją aplankė „nešančioji“ straipsnio mintis.

Nepakeldama akių, kažką skubiai ražydamasi, ji dar lyg tarp kitko pasiteiravo:

– O, beje, kokie jūsų santykiai su pusbrolio žmona?

– Ypatingų santykių nėra. Tiesiog ji – pusbrolio žmona, ir tiek. Turi gražų balsą – dainuoja „Voverių“ ansambly.

Straipsnis pasirodė po dviejų savaitių. Atsiverčiau jį bibliotekoje. Perskaičiau du kartus. Abejonių nebuvo – nuotraukoje „iš asmeninio archyvo“ tikrai buvau aš – Aldona Kryžanauskaitė-Pilkauskienė (Igno duktė), bet tekste... Tos moters, kuriai buvo suteiktas mano veidas, vardas ir pavardė, – nepažinojau. Tai buvo – garo katilas, uždengtas, bet jau besiruošiantis išmušti dangtį. Vyksmas ir dinamika. Permanentinė kova. Ta moteris jau davė į teismą telekomą, kad šis atlygintų „moralinę žalą už mirusiųjų atminimo išniekinimą“. Ji mušėsi ir dėl didesnių dalykų – visų Lietuvos bibliotekinių atlyginimų. Dėl medžių, konkrečiai – 3 klevų, priešais automobilių aikštelę išsaugojimo. Dėl Antano. Bet labiausiai nustebino pats Antanas. Jam straipsnyje – skaudėjo koją, ypač naktimis, nes jo „pėdoje it kokiame žaizdre jau gruzda, žioruoja per ilgą rūkymo stažą susikaupusios cigarečių nuorūkos, – pamenat sovietmečiu gatvėse kabojusį spalvotą plakatą „Rūkymui – ne“ su tokia piešta koja?“ Gydytojai prognozuoja, kad po mėnesio kito – dėl to nebėra jokių abejonių – jam amputuos galūnę. Kas tada pasirūpins neįgaliu žmogumi, jei žmona, dainuodama „Voverių“ ansamblyje, dainuoja sau per gyvenimą ir šeima pasirūpina tik tarp priedainių? Aišku – pusseserė Aldona, su kuria sieja tikrasis, kraujo, ryšys. Jos „kulkos suvarpytoje“ širdyje vietos atsiras ne tik jam, bet ir nerimui dėl jų dukrelės Simos. Ak, ta Simą – visų jų galvos skausmas... Mėgstanti automobilius ir greitį, ji kartą, neatsiklaususi tėvų, važiavo autostopu. Po to karto kažkoks paslaptingas sidabrinis BMW ėmė sustoti vakarais už jų kiemo tvoros. Mašinos langai užtamsinti, ir niekas nežino, kas viduje. Banditai? Sąvadautojai? Prekiautojai žmogaus organais? – skaitytoją kol kas lengvai „gradu“ šaudė Eleonora, ruošdama susirūpinimo sunkiui straipsnio pabaigoje. O gal – „trys viename“? Sima – tyli kaip sugauta, tik žvilgsnis laksto, bet ta sidabrinė mašina už gatvelės alyvų ją, sprendžiant iš visko, traukia kaip magnetas. Kai tuo metu – visada tuo pačiu prakeiktu metu automobiliui ten sustojus – namuose pasigirsta telefono skambutis ir visi, apnikti nerimo, nuščiūva, o ragelį pakelia tėvas, – gaudžia tylą... Antanas jau skambino į policiją, bet jam pasakė, kad kol kas nėra jokio pagrindo domėtis tuo BMW. BMW savaime – dar joks blogis, jei tik jis, žinoma, nestovi draudžiamoje vietoje, jame niekas nepažeidinėja viešosios tvarkos lytiškai santykiaudamas ir, svarbiausia, pro jo langelį neprekiuojama amfetaminu. Bet tėvams neramu. Neramu Aldonai. Neramu mums visiems. Ką kartais nuo mūsų slepia mūsų vaikai? Išižiūrėkime į JTO skelbiamus duomenis: pasaulyje kasmet parduodama daugiau kaip 4 mln. žmonių, Europoje – 12 000, iš Lietuvos kiekvienais metais išgabenama nuo 1000 iki 1200 moterų – įvairiems tikslams: prostitucijai, vergijai, priverstiniam gimdymui, narkotikų pervežimui, organų transplantacijai. Kas suskaičiuos, kiek ant slaptų operacinių stalų pasaulyje miršta, išimant inkstus, kepenis, širdis, akių ragenas etc.? Kiek tų „nelegalių organų“ keliauja „portatyviniuose šaldikliuose įvairiomis kryptimis“? Tai, be jokios abejonės, – KARAS, žiaurus, pagrindinis, tam tikra prasme – taškinis, kuriame, deja, niekas nepripažįsta nei derybų, nei paliaubų, nei netgi – demarkacinės linijos...

Kai paskambinau į redakciją, kad pareiškčiau pretenzijas dėl tiesos neatitinkančių faktų, malonus vyriškas balsas, gal kokio atsakingojo sekretoriaus, pasakė, kad Eleonora – jau Turkijoje, žemės drebėjimo zonoje, o man nervintis tikrai nesą dėl ko, veikiau priešingai – straipsnis išrinktas geriausia numerio medžiaga. Nes individualus mano, kaip herojės, likimas jame „pakylėtas į visuotinumą plotmę, atvejo konkretumas – išaugintas iki universalijos...“ Kai paskambinau Antanui, kad pasiaiškinčiau, kaip viskas buvo iš tiesų, ką žurnalistei sakiau, o ko tikrai ne, kas, pasirodo, nutinka, kai su velniu, t. y. su žiniasklaida, nueini į mišką riešutauti, jis, jau skaitęs straipsnį, taip pat ir visi jo kaimynai bei bendradarbiai (juk pati tą straipsnį plačiai išreklamavau!), tik kažką neaiškiai mykė, o

ragelį perėmusi Nora, žmona, karčiai pasakė: „Ko žmogus nepadarai dėl pinigų ir šlovės, ar ne? Mirusią motiną karučiais į turgų išveži. Kieme ir darbe mus jau pirštais bado. Išėina, kad aš nesirūpinu Antanu? Išėina, kad trisukus ir kojines jam skalbiu „tik tarp priedainių“? Žinai ką, Aldona? Daugiau tu čia mums nebeskambink ir išvis...“ – ir numetė ragelį.

Neužmigau visą naktį. Kvailiausias interviu, kuriam parsidaviau turbūt tik iš tuštybės, tik iš garbės troškimo, net ne dėl tų 500 litų. O dar kaip sąžinės priekaištą prisiminiau savo amžinatilsį tėvelio žodžius: „Prisigyveno iki to, kad papuolė į laikraštį...“ Žodžiu, „papuoliau“ į laikraštį, praradau artimuosius, sielos ramybę, kaip man tąnakt atrodė, – viską.

Po mėnesio vėlyvą vakarą Nora pati man paskambino. Net nepasisveikino, o balsas sklido iš kitos, labai tolimos, galaktikos:

– Antanui nupjovė koją...

– Kaip tat galėjo atsitikti?.. – pralemenau.

– Kaip TAT galėjo atsitikti? – staiga pakirdęs jos pyktis telefono laidais ėmė artintis į mane kaip devintoji banga. – Juk tu mus visus, o ypač vargšę Antano koją, pardavei, sakysi, ne?! Pardavei *Rytui* net mūsų Simą. Kiek tie maitvanagiai tau sumokėjo? O dabar bet kuriam iš mūsų gali kas nori atsitikti... Bet atsimink – jei nuo mūsų mergaitės galvos nukris nors plaukas...

...Vis galvodavau, kas būna, kai meluoja. Kai žemyn galva apverti tiesą. Viena žinojau gerai – tą akimirką gyvenu ne aš, o kažkas kitas gyvena mane. Kas tai? – klausdavau savęs. Kas yra melas? Kokia jo prigimtis? Juk ir dabar tas kažkas, nors nemelavau nė žodžio, įžūliausiai gyvena mane. Gyveno Antaną, Norą, Simą. Bet kas, neatsiklausęs mūsų valios ir išvaręs mus iš mūsų pačių, dėvėjo „kaip savo odą“? Kodėl, po velnių, rodos, visapusiškai būdamas – su kūnu ir krauju, čia ir dabar – turi įsikąsti į ranką, kad įsitikintum, jog nesi blefas? Jog tikrai egzistuoja. Ir egzistuoja – būtent tu, o ne kas nors vietoj tavęs.

Atsiprašiusi iš darbo, kitą rytą išvažiauvau į Girinius. Vos nepravirkau iš dėkingumo, kai išlipusią priemiestyje, iki kraujo pažįstamoje „Girinių“ stotelėje, mane pasitiko mano kvapai (ta netvariausia pasaulyje substancija – kaip kiečiausias gruntas): besilydančio asfalto, įkaitusių padangų ir rūdijančių baltųjų dobilų galvučių, šieno, šiltų pakelės dulkių ir perbrendusio daržo, o visų jų dugne – jau artėjančio rudens. Kai įsukau į Antano kiemą, pasitiko ta pati faktūra ir tekstūra, iš kurios kadaise išėjau, kur viskas buvo tikra ir niekada niekas man nemelavo: piliarožės prie langų ir raibi jurginų graižai, krieny lapų garankščiai ir tvoroje įstrigę voratinklėti „ispaniški“ rabarbarų sijonai, krapų skėčiai ir lysvėse dar kur ne kur padžiautas rausvas aguonų baltinukų batistas, namą apgriuvę vijokliai, „ėdantys“ stogą, o serbentuose saulėtą dieną – juodos properšos, – iš vienos jų žvirblių plenarinį posėdį atidžiai protokoluoja katinas. Viskas kaip visada.

Ir vis dėlto – ne taip... Žengiau namo vidun. Atėjusi iš saulės, kurį laiką stovėjau beveik tamsoje, kol akys apsiprasdamos susirado Antaną. Pusiau gulomis jis buvo atvirtęs salonėlyje ant sofos ir iš kambario gilumos žiūrėjo į mane. Prieš man įeinant tikriausiai gulėdamas grojo, nes ant krūtinės buvo išverstos akordeono dumplės. Staiga man pasirodė, kad tai galėtų būti ir ne dumplės, o – vatinukas, išdraskytas šrapnelių, ir laukan išplėšta balta vata... Lūpų kamputyje – prilipęs cigaretės galiukas. Pastebėjau ir tai, ko nenorėjau matyti, – nuo šlaunies tuščių kelnių klešnę... Su tuo akordeonu, cigarete ir kelnių klešne, prisegta žiogeliu, samaninė, nes galbūt – 60 metų senumo, prieblanda jį buvo retušavusi kareivio, grįžusio iš fronto, nuotraukai. Užsimerkiau. Laimė, Antanas, niekada nemėgęs fotografuotis, iš „nuotraukos“ tuojau dingo – virtuozo judesiu išspjovė pro langą nuorūką (anapus jų buvo prispjaudyta 5 metrų spinduliu), sugraibė prie sofos ramentus ir, vengdamas mano žvilgsnio, droviai šypsodamasis paprašė:

– Na, gal padėtum nusigauti į lauką briedžiui eikliakojui?

Į jų sodą reikėjo nulipti mediniais iškrypusiais laiptais, ir jam sekėsi sunkiai. Kadaisė mudviem kartu teko kopti į kalnus, į Centrinį Kaukazą, su virvėmis, „katukais“ ir žumarais, bet niekada – šitaip su ramentais leistis. Kai sode bandžiau patiesti pledą atsisėsti, jis įsakmiai liepė gultis šalia – ant žolės. Paklusau. Tylomis sugulėm tarp paparčių ir serbentų... Iš pradžių į mus ėmė griūti dangus, ir apsvaigom kaip nuo šimtgramio, o paskui siūbtelėjo – vabalų, žolės, šaknų ir žemės pasaulis. Labai seniai, kai dar barstėm pieninius dantukus ir mums visu ryškumu žydėjo nagai, teta Adolfiną mudu taip suguldydavo pietų miego, tik jos deginto medžio lovoje gulėdavome lyg kortoje: mano pėdos – jo galva. Prisimenu ties savo veidu jo padukus – ne rožinius, žinoma, o tose vietose, kur sandalo pade nuo nepailstamo darbo kojomis pradildavo skrituliukai, – po nykščiu ir žemėliau, pado pagalvėle, – sumuštas pūsles. Dabar nė už ką nebūčiau galėjusi taip atsigulti. Nes po daugelio metų ten, kur būtų turėjusi gulėti Antano koja, – jau augo žolė... Žiūrėdamas į dangų, jis pasakė, kad skauda *ją*, nors *jos* ir nėra. Tai fantominės galūnės pojūtis, – paaiškino gydytojai, – skausmas-fantomas. Kartais pagalvodavau, – jis kalbėjo labai tyliai, – kas būna, kai žmogus staiga apanka, apkursta arba jam nupjauna koją. Vieną dieną imi ir sužinai: be nepatogumų, ištinka ir dalykai, kurie, nesusimokėjus to specialaus mokesčio, būtų neprieinami. Nes ko nors praradimas atima – duodamas: pavyzdžiui, įstato naujas akis. Juk ar kada įsižiūrėtum, kad rasakilos žiedas – toks nepastebimas, veik nesantis – ne prastesnis už rožės ar orchidėjos. Kad drugys ant sparnų plokštumėlių į tavo kiemą gali atnešti iš labai toli (jei tu pats ten jau nebenukaksi) – kalnus ir snieguotas ledynų plynaukštes, sunkiuosius akmenų riedulius ir blizgančias marmuro gyslas. Kad atlėkusi kamanė geltoną galinsogos viduriuką plaukuotom kojėlėm apžergia ne šiaip sau, o iš naujo mokydama tave – alkio, instinkto ir noro gyventi. Bet ji nupjovė kartu su koja ir kol kas jis dar neataugo. Kaip aš mananti – gal dar ataugės? Jis pasisuko į mane veidu klausdamas lyg tarp kitko, be jokios dramatos, tik ant kaktos ir viršutinės lūpos sublizgo išdavikai prakaito lašai:

– ...Bet už ką?

Už ką... Tik dabar supratau, kas ne taip. Jis kalbėjo ir elgėsi, lyg iš tikrųjų būtų ką tik sugrįžęs – ten, kambaryje, man nepasivaideno. Grįžęs iš karo, kuris buvo – suklastota straipsnio tikrovė. Suklastota taip, kad paprasta taiki kasdienybė virstų karu. It parėjo taip, kaip ir pareina vyrai iš karo – išvargęs, be vilties, nors, rodės, ir kabinasi į ją, o baisiausia – praradęs koją. Ką aš galėjau jam atsakyti:

– Už ką... Už tai, kad tave, tavo koją, jie išviliojo iš manęs klasta ir melu. Savo valia niekada niekam nebūčiau tavęs atidavusi.

Žinoma – juoksitės. Sakysit – na ar ne idiotiška tikėti, kad nelaimė būtų aplenkusi, jei žurnalistė būtų parašiusi tiesą. Juk ne to primeluojama – pasaulio laikraščiai kasdien prirašo kilometrus žodžių, sveriančių tonas neteisybės. Popierius iškenčia viską. O žmonės tveria dar geriau.

Bet ką aš galėjau daryti, jei nebeturėjau ramybės? Tas vaizdas straipsnyje... Tas padangomis čezantis BMW užtamsintais stiklais... Vakare, lyg duodamos sutartinį ženklą, į namo langus sužybsi šviesos. Dar kartą. Ir dar. Magneto (ar po to, kas įvyko, jau beturi reikšmės, kad jis įtaisytas tik straipsnyje?) iš lovos ištraukta mergaitė ima krauti į kuprinėlę svarbiausius daiktus: dantų šepetuką, atminimų sąsiuvinį ir *Knygą apie San Mikelę*. Tyliai atsirakina lauko duris ir išeina į kiemą. Eina pro sandėliuką, daržą, cukinijų džungles ir žirnių virkščias, vis atsigręždama į namų langus. Tame jos, išeinančios, vaizde dar spėju išvysti vėlyvą, paskutinį, žirnio žiedą – ir tamsoje jis kažkodėl man subaltuoja kaip vaikiškų įkapių skiautelė. Štai Sima jau veria vartus, jau gatvėje, akimirka, ir sidabrinio automobilio durelės paslaugiai atsidarys – ragindamos nedelsti... Dabar jau tikrai pats laikas policijai. Bet kaip ji iškviečiama – į straipsnio tikrovę? Juolab išlaužtą iš piršto, kurioje niekas nerastų nė vieno tikro fakto. Koks paradoksas: faktai sufalsifikuoti, įkalčiai netikri, o vaikas dings – iš *tikrųjų*. Nes spausdinto žodžio galia – tokia didelė, jei, pasirodo, žmogui net koją kaip peiliu nupjauna. Bet jau

žinau, kas turėtų įvykti ir – kokia privaloma kaina, kad tų banditų automobilio durelės nespėtų atsiverti ir neatsivertų niekada, – turėtų sugrįžti mano kulka. Sugrįžti ir atgulti ten, kur buvo rasta (nors, Dievas mato, esu prieš bet kokį kulką panaudojimą!). Dar prieš porą mėnesių dėkojau likimui, kad likau gyva, o dabar skubinčiau, kad ji nedelstų ir prisivytų mane kur nori: lipančią iš autobuso, einančią sutemusią gatve namo, geriausia būtų – visų bailių troškimas – miegančią savo lovoje. Tada jai reiktų tik išdaužti langą, susirasti mane tamsoje, žūtbūt nepraradus kinetinės jėgos, – prakirsti naktinius marškinius, o toliau kelią jau buvo nurodę chirurgai: žastas, krūtinės siena, plaučio skiltis, vena... Kas, jei ji, – prisipažįstu, šiek tiek bijau, – pasiklys? Nedaug, tais 3 milimetrais. Bet kas yra 3 mm į kairę arba į dešinę, tegu ir gyvybės, net ir tavo, kai privalai aplenkti niekšus? Atšaukti pavojų, kuris jau čia pat. Jau gretimoje pastraipoje. Ko gero, kaip tik šiuo metu iš žodžių išeina į laisvę.

Danutė Kalinauskaitė, *Niekada nežinai*, Vilnius: Baltos lankos, 2008, p. 139–155.